

74. Perjantaina 8 päivänä kesäkuuta 1990

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 2227

Hallituksen esitys n:o 50
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

Suuren valiokunnan mietintö n:o 64

2) Ehdotus laiksi omenan tullin muuttamisesta 2228

Hallituksen esitys n:o 52
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

3) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 55
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

4) Ehdotus laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta „

Hallituksen esitys n:o 6
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

5) Ehdotukset laeiksi alkoholilain 3 §:n ja keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 2229

Hallituksen esitys n:o 56
Talousvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 68

6) Ehdotus laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 2230

Hallituksen esitys n:o 53
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

7) Ehdotus laiksi leipomotyölain 1 ja 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 58
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

8) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta sekä tapaturmavakuutuslain 58 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 69
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n sekä yrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 68
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 67

	Siv.		Siv.
Ensimmäinen käsittely:		20) Hallituksen esitys n:o 81 laiksi Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista	2265
10) Ehdotus laiksi etuostolain muuttamisesta	2234	21) Hallituksen esitys n:o 82 laiksi Saaristomerren kansallispuistosta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 104/1989 vp. Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12		22) Hallituksen esitys n:o 83 laiksi ulkoilulain muuttamisesta	„
11) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta	2252	23) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1989 (K n:o 7)	„
Hallituksen esitys n:o 103/1989 vp. Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13		Pöydällepanoa varten esitellään:	
12) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta	2253	24) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 valtioneuvoston selonteosta Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen 1990	„
Hallituksen esitys n:o 157/1989 vp. Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14		25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 valtiontilintarkastajain Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n toiminnan tukemisesta antaman kertomuksen johdosta (K n:o 3)	„
13) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi pysäköintivihemaksulain 1 §:n muuttamisesta	2254	26) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi tieliikennelain muuttamisesta (HE n:o 8)	„
Hallituksen esitys n:o 37 Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3		27) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi asumisoikeusasunnoista ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE n:o 59)	„
Esitellään:		28) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia koskevaksi lainsäädännöksi (HE n:o 12) ...	2266
14) Hallituksen esitys n:o 71 koulutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	2255	29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta (HE n:o 20)	„
15) Hallituksen esitys n:o 73 uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi	„	Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.	
16) Hallituksen esitys n:o 76 laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 41 §:n muuttamisesta	2265	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olan-	
17) Hallituksen esitys n:o 78 laiksi Punkaharjun luonnonsuojelualueesta	„		
18) Hallituksen esitys n:o 79 laiksi Haapasuon ja Syysniemen sekä Ruunaan luonnonsuojelualueista	„		
19) Hallituksen esitys n:o 80 laiksi Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueesta	„		

der sekä edustajat Aaltonen, Ahde, R. Aho, Ahonen, Ajo, Alaranta, Alho, Andersson, Björklund, Bärklund, Elo, Gustafsson, Halonen, Hietala, Hurskainen, Huuhtanen, Hämmäläinen, Jaakonsaari, Jokinen, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Karkinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kuuskoski-Vikatmaa, M. Lahtinen, Lapiolahti, Lehtosaari, P. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Louekoski, Luttinen, Metsämäki, Myller, Mäki-Hakola, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Nyby, Ollila, Paasio, Paavilainen, Pekkari-
nen, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Puolanne, Puska, Ranta, Rantanen, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Röntynen, Saarinen, Sarapää, Savolainen, Skinnari, Turunen, Törnqvist, Uitto, Urpilainen, Wasz-Höckert, Viinanen, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Juhantalo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat R. Aho, Männistö, Ollila, Turunen ja Viljanen, virkatehtävien takia edustajat Bärklund, Hetemäki-Olander ja Vistbacka sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aaltonen, Ahde, Ahonen, Ajo, Alaranta, Alho, Andersson, Björklund, Elo, Halonen, Hietala, Hurskainen, Huuhtanen, Hämmäläinen, Jaakonsaari, Joenpalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kuuskoski-Vikatmaa, M. Lahtinen, Lapiolahti, P. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Louekoski, Luttinen, Metsämäki, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Nieminen, Nyby, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Pekkari-
nen, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Röntynen, Saarinen, Sarapää, Savolainen, Skinnari, Törnqvist, Uitto, Urpilainen, Wasz-Höckert, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki, kuluvan kesäkuun 11 päivään yksityisasioiden takia edustajat Kettunen,

Mörttinen, Puska ja Viinanen sekä 13 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Puolanne.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime toukokuun 31 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 72, 74, 75 ja 77, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitetuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 248, 251, 260 ja 263. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21
Suuren valiokunnan mietintö n:o 64

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee osittain uutta veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi omenan tullin muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 52

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Herra puhemies! Hallituksen esitys omenan tullin muuttamisesta on sinänsä vähäinen asia, mutta periaatteellisesti merkittävä. Nimittäin tämän lakiesityksen myötä on tarkoitus toteuttaa lisensioinnin poisto omenien tuonnilta, mikä tarkoittaa sitä, että omenoita voidaan tuoda Suomeen ympäri vuoden, kuitenkin siten, että siitä peritään tietty tullitietynä aikana.

Tämä merkitsee sitä, että ulkomainen tuontiomena voi kilpailla kotimaisen omenan kanssa, ja tämä myöskin voi omenoiden hinnat pitää jossain määrin kurissa. Merkittävää on myöskin se, että ei ole välittömästi antauduttu tuottajien tullivaatimuksen edessä, kun he vaativat 3,50 markan tuontitullia, vaan tuontitullin määräksi on määrätty 3 markkaa, joka mielestäni osoittaa oikea-

ta kilpailunäkökohtaa hallitukselta. Mielestäni tämä osoittaa sen, että hallituksella on tarkoituksena harjoittaa kuluttajapolitiikkaa elintarvikkeitten hintojen alentamiseksi.

Aikaisemmin on ollut tyypillistä Suomesa, että jopa banaanien tuonti kotimaisen tuotannon suojaamiseksi on pyritty ehkäisemään. Toivottavasti tämäkin asia saadaan pian kuntoon siten, että banaanija voidaan tuoda ympäri vuoden Suomeen kohtuullisin kustannuksin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristön-suojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 55

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 6

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3

Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi alkoholilain 3 §:n ja keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 56

Talousvaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 68

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! On järkyttävää todeta, että Suomi on länsimaista oikeastaan ainoa, jossa alkoholin kokonaiskulutus koko ajan lisääntyy. Tämä lakiehdotus, joka merkitsee alkoholilain ja keskiolulain muuttamista, merkitsee sitä, että alkoholin kulutus tulee edelleenkin lisääntymään.

Oikeastaan tämän lain yhteydessä olisi pitänyt puuttua myös asiaan, johon sosiaali- ja terveysministeri Hämäläinen hiljattain puuttui, nimittäin promillerajoihin. Eduskunnan oikeastaan olisi pitänyt lausua, että se edellyttää promillerajojen alentamista, mikä on suoritettava nopeasti. Nykyinen 0,5:n promilleraja olisi pitänyt pudottaa 0,2:een ja samalla eduskunnan olisi pitänyt vaatia hallitukselta voimakasta kampanjaa rattijuoppoutta vastaan. Tein tätä tarkoittavan perustelulausumaehdotuksen, mutta kun tiesin, että herra puhemies ei halua esitellä sitä, niin en ehdota sitä. Siitä huolimatta olen esittämani kannalla.

Herra puhemies! Tässä vaiheessa ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin ehdottaa, että lakiehdotukset hylätään. Sen vuoksi teen tällaisen ehdotuksen.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ensiksi kannatan ed. Almgrenin tekemää hylkäysehdotusta.

Totean, että on todella nurinkurista ja pohjoismaisittainkin erittäin erikoista, että Suomessa nyt sallitaan kotipoltto, mitä hallituksen esitys käytännössä merkitsee. Viimeaikaiset tiedot ovat kertoneet, että Ruotsissa on julistettu valtion viranomaisten eli sosiaalishallituksen aloitteesta tämän vuoden alusta sota alkoholin kulutuksen kasvua vastaan. Suomessa vastaavaa ei ole tapahtunut. Ruotsissa tämä on merkinnyt sitä, että ravintoloitsijat ovat vapaaehtoisesti pienentäneet alkoholiannosten kokoa. He ovat nostaneet asiakkaiden ikärajan 20 vuoteen, ja panimot ovat laimentaneet A-oluen. Seuraavan kolmen vuoden aikana Ruotsissa päätettiin alkoholin hintaa nostaa 20 prosenttia ja raittiustyön arvostusta alettiin määrätietoisesti parantaa. Ruotsissa on tutkittu alkoholin yhteiskunnalle aiheuttaman laskun määrää. Se on osoittautunut erittäin suureksi. Inhimillistä hätäähän me emme pysty eikä kukaan pysty rahassa mittaamaan.

Hallituksen esitys valiokunnan siinä tekemän liberalisoinnin jälkeen johtaa kehitystä entisestään huonoon suuntaan. Talousvaliokunta sen enempää kuin hallitukseen eivät ole ottaneet vakavasti kansanterveyden uhkaa. Olisi paikallaan, että Kansaneläkelaitoksen tuore mini-Suomi tutkimus tulisi esille eduskunnassa tehokkaammin kuin on tullut. Se osoittaa karmea kieltä Suomen kansan terveydestä, ja merkittävältä osin tässä kysymys on myös alkoholipolitiikan vaikutuksesta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kristillisen liiton esitys tässä tapauksessa on mielestäni täysin hurskastelua. Kysymys ei ole kotipoltosta ja kotipolton säilymisestä, vaan kulttuurin säilyttämisestä ja tukemisesta Suomessa. Tällä asialla ei ole mitään tekemistä kotipolton kanssa. Mielestäni on käsittämätöntä, että asia viedään näissä puheenvuoroissa näin paljon pois raiteiltaan. Kysymyksessä on sahtilaki, niin kuin olen sanonut, ja siinä selkiinnytetään niitä säännöksiä, jotka ovat olemassa, jotta kansalaiset tietävät, kuinka he voivat toimia. Kysymys ei ole mistään kotipoltosta, eikä tällä ole rattijuoppojen kanssa mitään sen kummempaa tekemistä.

Ed. Fred: Herra puhemies! Ed. Aittoniemi puoltaa nyt erittäin huonoa asiaa. Hän puoltaa tätä kulttuurin nimissä. Kuitenkin käytännössä niissä kyläkunnissa ja niissä pitäjissä, missä perinteisesti sahdin ja kiljun keittoa on harrastettu, elämä on rappioitunut. Isännät juopottelevat, on paljon itsemurhia, ja nuoret eivät osallistu työhön. Kaikenlainen elämänmeno on hyvin alhaista niissä kyläkulmissa. Ed. Aittoniemi puoltaa erittäin huonoa asiaa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Toitean lyhyesti, jos herra puhemies sallii, koska tämä asia on muutenkin mennyt raiteiltaan. Sahdin takia hyvin harva itsemurha on tehty. Mutta jos on ottanut muiden aineiden jälkeen krapularyypyn kunnon sahtia, niin on elämänilo palannut ja palaa vieläkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotus laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 53

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi leipomotyölain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 58

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Hallituksen esitys leipomotyölain muuttamiseksi on sinänsä pieni, mutta lain tarkoituksena on, että näkkileivän valmistus poistuu leipomotyöaikalaista ja se siirretään työaikalain piiriin. Tällä on ainakin hallituksen perustelujen mukaan työllisyyttä edistävä vaikutus, ja toivottavasti tämän lain myötä saadaan entistä enemmän ja hyvää näkkileipää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta sekä tapaturmavakuutuslain 58 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 69

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n sekä yrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 68

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 67

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Pykälissä on kysymys vanhuuseläkkeiden rahoitustekniikan täydentämisestä, mutta valiokunnassa käsiteltiin työeläkerahastojen tilannetta laajemminkin. Tällä hetkellä noissa rahastoissa on noin 100 miljardia markkaa rahaa. Se on merkittävä pääoma, jota voitaisiin käyttää muullakin tavalla työntekijöiden hyväksi, joiden palkkarahoista tässä on kysymys, kuin siten että niitä lainataan takaisin työnantajille halvalla korolla.

Tärkein vastalauseeseemme sisältyvä esitys on se, että edellyttämme hallituksen huolehtivan siitä, että työeläkevaroja sijoitetaan mm. pitkäaikaisen asuntolainoituksen rahoitukseen lähinnä asuntorahaston kautta. Tämä oli SAK:n edustajan valiokunnassa tuoma ehdotus, ja tähän on ollut julkisuudessakin esillä. On kannettu huolta siitä, miten asuntorahastoon saadaan varoja. Tässä on erittäin käyttökelpoinen tapa rahoittaa asuntorahastoa ja saada korjausta katastrofaaliseen asuntotilanteeseen, joka nyt vallitsee.

Herra puhemies! Ehdotan, että valiokunnan mietinnön perustelujen 6. — 8. kappale hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisina ja että perusteluihin lisättäisiin vielä uusi vastalauseen mukainen 9. kappale, joka merkitsee sitä, että myös palkansaaajajärjestöt voisivat osallistua tasavertaisina osapuolina neuvotteluun työeläkevakuutusmaksun suuruudesta. Nyt sen päättävät sosiaali- ja terveysministeriö ja työnantajajärjestöt.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemää ehdotusta.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Huomauttaisin, että työnantajat eivät saa TEL-takaisinmaksulainaa mitenkään halvalla. Korko on 9,5 prosenttia. Se, että tätä rahaa käytettäisiin asuntotuotantoon ja

asuntorahastoihin, ei vastaa sitä, mihin TEL-takaisinantolainaus on alun perin tarkoitettu, eliäkä tuottavaan toimintaan ja luomaan työpaikkoja.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja sanoi, että jos rahoja käytetään asuntorahastoon, se ei ole alkupeäinen tarkoitus. Me nimenomaan haluamme, että näiden rahojen käyttötarkoitusta muutetaan tällä tavoin, että niitä käytetään juuri asuntorahaston kautta asuntotuotannon rahoitukseen.

Tälläkin hetkellä näitä rahoja käytetään asuntojen rahoittamiseen. Tästä valiokunnassa saatiin selvitys ja todettiin, että vaikka näyttäisi ikään kuin nämä eivät olisi tuottavia sijoituksia, niin se johtuu vain siitä, että kiinteistöjen arvoa aliarvostetaan. Todellisuudessa ne ovat olleet erittäin tuottoisia sijoituksia. Erityisesti asuntojen korkean hintaongelman ratkaisemiseksi tulisi asuntorahaston kautta voida rahoittaa kohtuuhintaisia asuntotuotantoa. Niin kuin sanoin, nämä ovat työntekijöiden palkkarahoja, jotka on rahastoitu heidän eläkkeitään varten. On erittäin johdonmukaista, että ne tällä tavalla käytetään työntekijöiden ja heidän perheidensä ja muidenkin asukkaiden hyväksi.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle huomautan, että kysymyksessä ovat myös työnantajien maksamat sosiaaliturvamaksut, jotka erittäin raskaasti koettelevat varsinkin työvoimavaltaisia aloja. On otettava huomioon, että työnantajien, yritysten saama takaisinlainaus tuottaa nimenomaan uusia työpaikkoja ja turvaa entiset työpaikat.

Jos me suuntaisimme nämä rahastot, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen on ehdottanut, asuntotuotantoon, se merkitsisi, että eläkerahastoilta putoaisi pohja pois. On hyvin vaikea kuvitella, miten asuntotuotantoon nykyisellä lainsäädännöllä saadaan rahastoja sijoitettua siten, että ne ovat tuottavia ja turvaavia. Sehän on näiden eläkerahastojen ehto. Rahojen on oltava tuottavia ja turvaavalla tavalla sijoitettuja.

Jos eläkerahastojen varoja sijoitettaisiin enemmän asuntotuotantoon kuin nyt, olisi pelko, että ne menisivät luksusasuntojen rakentamiseen, jolloin korko olisi sen verran korkea, että vaatimukset tuottavuudesta täytyisivät.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle haluaisin muistuttaa siitä, että nykyinen järjestelmä, jossa työeläke-rahaston varoja takaisinlainataan yrityksille, on mielestäni työntekijöittenkin etu. Se, että yritystoiminta menestyy ja kannattaa, on minusta työntekijöiden paras henkivakuutus tulevaisuutta ajatellen.

Mistä taas otetaan varoja asuntorahastoon? Näkisin paljon tärkeämpänä sen, että valtio satsaisi siihen niitä budjetin ylijäämävaroja, joita tänä vuonnakin miljarditolkulla veronmaksajilta kerätään. Nyt ei rahasta ole puute, nyt on puute poliittisesta tahdosta, ed. Stenius-Kaukonen.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Ed. Kärhä puhui siitä, että rahat sijoitettaisiin kokonaisuudessaan asuntotuotantoon. Semmoistahan nyt ei ole ehdotettukaan. Jos ajatellaan, että 10–20 miljardia sijoitetaan asuntotuotantoon, se menee varmasti hyödyllisempään tarkoitukseen kuin se, että nyt todellakin sieltä katoaa taivaan tuuliin rahaa sen takia, että rahat lainataan takaisin kuitenkin korolla, joka on ehkä puolet markkinakorosta. Se jo merkitsee vertailussa sitä, että paremmin sijoitettuna nämä rahastot tuottaisivat ehkä 10 miljardia enemmän vuodessa. Siihenkin pitäisi kiinnittää huomiota.

Toki on tärkeätä, että työpaikkoja luodaan niillä rahoilla, joita sieltä takaisin lainataan, mutta aivan toinen asia, on sitten se, miten itse järjestelmä rasittaa esimerkiksi pienyritystä, työvoimavaltaista yritystä. Se on taas toinen asia ja siinä suhteessa olisi varmaan saatava korjaus aikaan. Työvoimakustannuksiin, siis palkkoihin, perustuva sosiaaliturvamaksu on kieltämättä rasitus nimenomaan työvoimavaltaiselle yritystoiminnalle.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ottamatta lainkaan kantaa siihen, tulisiko nämä rahat lainata takaisin halvalla korolla yrityksille vai ei, haluan huomauttaa, että ne, jotka tätä vaativat, samalla puheessaan sanoutuvat irti siitä ajatuksesta, että markkinamekanismi ohjaisi pääomia rationaalisesti.

Tämähän on täysin markkinamekanismiajatuksen vastainen periaate.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Wahlström jo totesi, että emmehän me ole olleet esittämässä, että kaikki työeläkerahastojen varat sijoitettaisiin asuntorahastoon, vaan osa näistä varoista. Jos edustajat vaivautuisivat lukemaan vastalauseemme, niin he huomaisivat, että siinä todetaan niin, että takaisinlainaussysteemiä on kehitettävä niin, että se vahvistaa työllisyyttä ja tukee pääosin pieniä ja työvoimavaltaisia yrityksiä. Tähän olemme valmiit.

Sosiaalivaliokunnassa saattaa tehdä sen havainnon, että aina silloin, kun on kysymys työntekijä — työnantaja-vastakohdasta, niin kokoomus asettuu aina työnantajan kannalle, vaikka usein myös työntekijän asemassa on sellaisia ihmisiä, joiden etujen luulisi kokoomustakin kiinnostavan, mutta koska ei kokoomusta kiinnosta työelämässä työolojen parantaminen työntekijöiden lähtökohdasta. He saattavat olla jopa ylempiä toimihenkilöitä, joiden aseman luulisi kokoomusta kiinnostavan. Ikävä on tehdä se havainto, että näissä asioissa myös keskustapuolue asettuu työnantajan kannalle eikä puolusta työntekijäasemassa olevaa ihmistä.

Muistutan vielä, kun ed. Kärhä sanoo, että tässä on kysymys myös sosiaaliturvamaksusta, että on kysymys yhdestä ja samasta rahasta, työntekijöiden palkkarahasta. On sovittu alun perin, että osa työntekijöiden palkasta maksetaan TEL-rahastoon, jotta heille voidaan maksaa eläkkeet.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Haluan huomauttaa ed. Stenius-Kaukoselle, että juuri tällä lailla, jonka hallitus nyt on antanut ja jossa hallituksessa on myös kokoomus, on tarkoitus parantaa vanhuuseläkkeiden arvon säilymistä. Siis tämä on kaikkien työntekijöiden eduksi tehty laki.

Jos me näitä rahoja sijoitamme yhä enemmän asuntotuotantoon, niin kuin Marjatta Stenius-Kaukonen on ehdottanut, niin se on työtä tekevien, työssä olevien ihmisten osalta huonompi ratkaisu. Se vie silloin pohjaa pois eläkerahastoilta. Tämä laki parantaa eläkerahoituksen pohjaa. Siitä on kysymys. Tämä on hyvä, tämä on positiivinen laki.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle toteaisin, että on totta, että

kokoomus puhuu usein yrittäjien ja työnantajien menestymisen merkityksestä, mutta se johtuu siitä, että jos yritys ja työnantajat eivät pärjää, niin silloin ei pärjää työntekijäkään. Toivoisin, että ääriivasemmallakin jo tämä totuus alettaisiin vihdoin uskoa.

Mitä taas tulee tähän, että sijoitettaisiin näitä rahoja asuntotuotantoon, niin en usko, että kenelläkään on mitään sitä vastaan, jos se vain on tuottavaa, mutta hyvin tiedetään, että tänä päivänä asuntotuotantoon sijoitettu raha ei kyllä tuota.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Eläkerahoituksen varmistaminen on hyvin tärkeä asia. Voi vain kuvitella, mitä voisi seurata, jos työeläkevastuista ei pidettäisi huolta. Monenlaisia eläkejärjestelmään liittyviä paineita siitä syntyisi.

Haluaisin myös korostaa ed. Wahlströmin lailla, että palkkaperusteinen sosiaaliturvamaksujen keräämisjärjestelmä on hyvin epäonnistunut ja nyt vihdoin tässä tilanteessa, mm. EY-integraation vaikutusten takia, pitäisi pien- ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten kannalta tehdä ehdottomasti tämän maksun kerääminen liikevaihtoon perustuvaksi. Tällä olisi mm. se hyvä puoli, että tuonti saatettaisiin suomalaisen sosiaaliturvan rahoitukseen. Sillä olisi myös kaupajeeseen myönteisiä vaikutuksia.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Niin kuin täällä on mainittu, hallituksen tarkoituksena on vanhuuseläkkeiden arvon säilyvyyden paraneminen, ja kun lukee tätä esitystä, niin tämä johtaa automaattisesti siihen, että työeläkemaksut tulevat nousemaan, mikä ennen kaikkea rasittaa pienyrityksiä.

Miksen minä ollut valmis siihen, että pitää asuntotuotantoa laajentaa, että tällä pitää rahoittaa asuntotuotantoa, johtui yksinkertaisesti siitä, että me kuulumme niin niukasti asiantuntijoita. Meidän olisi muutama viikko pitänyt tähän paneutua perusteellisesti, jotta ainakin minä olisin osannut kannan muodostaa.

Mitä tulee työeläkejärjestelmään liittyviin takaisinlainauksiin, käytännössä on niin, että pienyrittäjähän takaisinlainauksia eivät käytä, koska se on heille monta kertaa suorastaan mahdotonta eikä se rahakaan niin hirmuisen halpaa ole.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Kun työeläkejärjestelmä luotiin aikanaan, siihen sisältyi ilmeisesti työnantajapuolen ehtona, että se hyväksyi systeemin, se että takaisinlainausjärjestelmä on siinä mukana. Työnantajat, yrittäjät, saavat takaisin lainatuna kohtuullisella korolla maksamistaan rahoista, siis palkkasumman perusteella maksetuista eläkemaksuista, tietyn prosenttiosuuden. Se on noin 80 prosentin luokkaa. Väitän, että tällä rahoituksella, palautuksella, on tässä maassa ylläpidetty kymmeniätuhansia — ehkä voi vieläkin enemmän sanoa — työpaikkoja niinä aikoina, jolloin työttömyys oli vaikea ja suuri. Esimerkiksi kehitysalueilla tämä on ollut hyvin merkittävä työvoimavaltaisten yritysten rahoitusmuoto. Ne eivät ole olleet vain pankkien armoilla vaan ovat saaneet täältä maksamiaan rahoja.

Voidaan tietysti kysyä, ovatko nämä nimenomaan työntekijöiden rahoja. Silloin kun maksu on vielä tuossa vaiheessa, ei voida yksiselitteisesti sanoa, että ne ovat jonkun rahoja. Ne ovat työeläkejärjestelmän rahoja, joista maksetaan eläkkeet ja toisaalta rahoitetaan työvoimavaltaisten yritysten investointeja.

Toinen asia on asuntotuotanto, ja totean, että siksi en yhtynyt vastalauseeseen myöskään valiokunnassa, että ei mikään estä rahastoja, vakuutusyhtiöitä, antamasta varoja asuntotuotantoon, jos haluavat ja näkevät sen turvaavaksi ja tuottavaksi lain mukaisesti. Kuluneina aikoina ei ehkä ole tällä tavalla havaittu. Jos asuntotuotanto on tuottava kohde, varmasti nämä yhtiöt näin sijoittavat varojaan — toivottavasti eivät sijoita ulkomaille.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Haluan nyt kuitenkin huomauttaa siitä, että käytäntö, että rahat selvällä alikorolla lainataan takaisin, tietysti sinänsä näyttää olevan edullista yritykselle mutta samalla merkitsee, että rahastot tuottavat huonommin. Sen takia näiden maksujen pitää olla korkeampia. Jos rahat lainattaisiin normaaleille pääomamarkkinoille, mikä saattaisi vähän stabiloida meidän pääomamarkkinoita, rahastot myös tuottaisivat paremmin ja maksut olisivat pienempiä. Se olisi työvoimavaltaiselle yritystoiminnalle enemmän eduksi kuin haitaksi.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! En ole tietysti oikein kyvykäs opettamaan

ed. Soininvaaraa näissä asioissa, mutta to-
tean vielä korostaen, että takaisinlainausva-
roilla on luotu uusia työpaikkoja, jotka ovat
taas synnyttäneet uutta maksua eläkerahas-
toihin, ja tätä kautta elinkeinoelämä ja tuo-
tantoelämä on pyörinyt entistä paremmin ja
sitä kautta koko kansantalous hyötynyt ja
nämä rahastot.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsit-
tely keskeytetään.

10) Ehdotus laiksi etuostolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 104/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn
pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 12.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskus-
telu myös päiväjärjestyksen 11) ja 12) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Kokko: Herra puhemies! Käsittelen
esittelypuheenvuorossani kaikkia kolmea ns.
maapakettiin kuuluvaa lakiehdotusta. Kysy-
myksessä ovat etuostolaki, rakennuslaki ja
lunastuslaki. Tässä yhteydessä en puutu hal-
lituksen esitykseen n:o 135, joka koskee
rakennuslain osittaisuudistusta ja joka varsi-
naisesti ei kuulu maapakettiin. Viimemaini-
tun rakennuslain tärkeän osittainuudistuksen
osalta valiokunta päätyi suhteellisen yksimie-
liseen mietintöön täydentämällä eräiltä osin
lakiehdotusta, mm. hyväksymällä ed. Kali-
man lakialoitteen mukaiset lisäykset. Tämä-
hän on jo edennyt toisen käsittelyn läpi.

Ensin etuostolaki. Hallituksen esityksessä
n:o 104 vuodelta 1989 ehdotetaan etuostolain
muuttamista. Valiokunnan enemmistö on
päättänyt hyväksymään hallituksen esityksen
sellaisenaan, mikä merkitsee, että kunnalla
on pääsääntöisesti etuosto-oikeus kunnassa
sijaitsevan kiinteistön kaupassa.

Nykyisessä laissa etuostoa rajoittavat kaa-
voitusta koskevat edellytykset poistetaan ko-
konaan. Nykyisin etuosto voi tulla kysymyk-
seen ainoastaan, mikäli alueella on vahvistet-
tu asema- tai rakennuskaava tai kysymys on
kunnanvaltuuston hyväksymän yleiskaavan
mukaisella alueella tehdystä kaupasta. Tä-
män lisäksi etuosto voi tulla kysymykseen
alueella, joka on rakennuskiellossa asema-
tai rakennuskaavan laatimista varten. Kaa-
vallisiin edellytyksiin liittyy voimassaolevassa
laissa lisäksi yksilöidymiä vaatimuksia eräil-
tä osin, mm. kaavassa osoitetun maa-alueen
käyttötarkoituksen osalta.

Valiokunnan kanta merkitsee sitä, että
ainoastaan pinta-alaan ja lähisukulaisuuteen
liittyvät rajoitukset jäävät lakiin rajoitta-
maan kunnan etuosto-oikeutta. Tosin pinta-
alarajoitus alenee nykyisestä 6 000 neliömet-
ristä 5 000 neliömetriin. On tietysti muistet-
tava, että pääkaupunkiseudulla on nykyisin
voimassa 3 000 neliömetrin pinta-alarajoitus.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että
kunnan etuosto-oikeuden laajentaminen mer-
kitsee sitä, että lain soveltamisen piiriin
kuuluvien kiinteistökauppojen määrä mo-
ninkertaistuu, mikä merkitsee kuntien maan-
hankintamahdollisuuksien parantumista.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös
siihen, että samoja kiinteistökauppoja voivat
vastaisuudessa entistä useammin tulla koske-
maan sekä etuostolaki että maanhankintaoi-
keuslaki. Hallituksen esityksessä ei ole puu-
tuttu tähän seikkaan lainkaan. Valiokunnan
enemmistö on katsonut, että etuostolakia
sovelletaan ensisijaisesti maanhankintaoi-
keuslakiin nähden. Joka tapauksessa valio-
kunta on pitänyt tärkeänä, että etuostolain ja
maanhankintaioikeuslain soveltamisesta sa-
moihin kiinteistökauppoihin mahdollisesti ai-
heutuvat ongelmat selvitetään ja tarvittaessa
ryhdytään toimenpiteisiin havaittujen ongel-
mien korjaamiseksi.

Etusto-oikeuden käyttäminen merkitsee
sitä, että kunta tulee alkuperäisessä kauppa-
kirjassa mainitun ostajan tilalle samaan ase-
maan, missä tämä oli. Valiokunta on kiin-
nittänyt huomiota siihen seikkaan, että alku-
peräinen ostaja saattaa joutua varsin usein
ottamaan kaupan rahoittamiseksi lainaa.
Nykyisellä korkokannalla ei voimassaolevan
lain mukainen 5 prosentin korko kata alku-
peräisen ostajan kustannuksia. Lisäksi alku-
peräinen ostaja on saattanut maksaa rahoit-

tuksen järjestämisestä muita kuluja, joita ei voimassaolevan etuostolain nojalla korvata alkuperäiselle omistajalle.

Nämä seikat saattavat johtaa siihen, että alkuperäinen ostaja joutuu etuostotapauksissa sellaiseen asemaan, että hänelle voi aiheutua kaupasta taloudellista tappiota. Tästä syystä valiokunta mietinnössään edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alkuperäisen ostajan aseman turvaamiseksi siten, että ostajalle korvataan kaikki ne todelliset kustannukset, jotka aiheutuvat kunnan etuosto-oikeuden käyttämisestä.

Kuten jo edellä totesin, lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsee sitä, että nykyisessä laissa olevat mm. etuosto-oikeuden käyttämisestä koskevat kunnan kaavoitustilanteeseen perustuvat rajoitukset poistuvat. Lakiin jäisi kuitenkin edelleen tarkoitusero siitä, että etuosto-oikeutta saadaan käyttää maan hankkimiseksi yhdyskuntarakentamista sekä virkistys- ja suojelutarkoituksia varten.

Valiokunta on mietinnössään perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten edellyttänyt kunnan etuosto-oikeuden laajentuessa, että hallitus seuraa tarkkaan kunnille myönnetyn etuosto-oikeuden käyttämistä etuostolain tarkoitusten mukaisesti ja ryhtyy tarvittaessa mahdollisiin toimenpiteisiin ongelmien korjaamiseksi.

Edelleen valiokunta on vaatinut, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, voidaanko sitä määrää aikaa, missä ajassa kunnan tulee kirjallisesti ilmoittaa etuosto-oikeuden käyttämisestä ostajalle, myyjälle ja alioikeudelle, lyhentää. Nykyinen kolmen kuukauden odotusaika on monesti ostajan kannalta kohtuuttoman pitkä.

Valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa, johon myös itse olen yhtynyt, on ehdotettu hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämistä ja nykyisen lain säilyttämistä voimassa. Vastalauseessa todetaan, että kaavallisten edellytysten poistussa lakiin jäävä tarkoitusero jää syntyvässä uudessa tilanteessa epämääräiseksi ja tarkoituseroon noudattamatta jättämiseen ei voida käytännössä puuttua mitenkään. Tilanteeseen ei vaikuta se hallituksen esityksen perusteluissa lausuttu, että etuosto-oikeutta voitaisiin käyttää vain, jos aluetta kohtuullisen ajan kuluessa tarvitaan yhdyskuntarakentamista sekä virkistys- ja suojelutarkoituksia varten. Kunta voi käyttää etuosto-

oikeuttaan vastaisuudessa täysin vapaasti. Hallituksen esitys merkitsee etuosto-oikeuden ulottamista myös maa- ja metsätalousmaahan.

Vastalauseessamme on viitattu myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon siltä osin, että mainitussa lausunnossa katsotaan etuosto-oikeuden laajentamisen hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla merkitsevän ostajan ja myyjän sopimisvapauden poistamista tarpeettoman laajasti. Mainitun lausunnon mukaan kaupan osapuolten oikeusturvan kannalta on tarpeen, että lain soveltamisalaa alueellisesti tarkennetaan sitoen se esimerkiksi väestökeskuksen väkilukuun tai yhdyskunnan nopeaan kasvuun. Valiokunnan enemmistö ei ole katsonut aiheelliseksi kiinnittää huomiota mainittuun perustuslakivaliokunnan huomautukseen.

Vastalauseessa on katsottu myös, että tarkoituksenmukaisinta olisi säilyttää kunnan etuosto-oikeus niillä alueilla, missä on kaavalliset edellytykset. Uudistus tulisi johtamaan myös tarpeettoman byrokratian lisääntymiseen. Valiokunnan enemmistö on katsonut, että etuostolakia sovelletaan ensisijaisesti maanhankintaoikeuslakiin nähden. Tälle kannanotolle ei kuitenkaan valiokuntakäsittelyssä ollut selviä perusteita. Tästä syystä emme ole voineet tähän kantaan yhtyä. Vastalauseessa esitetäänkin, että etuostolain ja maanhankintaoikeuslain soveltaminen samoihin kiinteistökauppoihin tulee selvittää ja mahdolliset ongelmat korjata.

Lisäksi vastalauseessa esitetään edelleen, että ehdotettu etuosto-oikeuden laajentaminen liiaksi rajoittaa omistajan valtaa päättää siitä, kenelle omaisuutta luovutetaan. Ehdotettu pinta-alarajoituksen alentaminen 6 000:sta 5 000 neliömetriin johtaa etuostomenettelyn ristiriitaan kuntien rakennusjärjestysten vaatimusten kanssa. Rakennusjärjestyksessä rakennuspaikkojen vähimmäispinta-alavaatimus on yleisesti vähintään 5 000 neliömetriä. Kunta vaatii rakentajalta vähintään tämän suuruista rakennuspaikkaa, mutta etuostolaki antaa samalla kunnalle mahdollisuuden käyttää etuosto-oikeutta. Näin syntyy tietty ristiriitatilanne.

Edellä mainituista syistä on vastalauseessa ehdotettu lakiehdotuksen hylkäämistä.

Sitten rakennuslaki. Valiokunnan enemmistö ehdottaa hallituksen esitykseen yhtyen, että pääkaupunkiseudulle säädetyt pakkolu-

nastusperusteiden muutokset ulotetaan koskemaan koko maata. Kunta voisi saada luvan lunastaa alueen, joka valtuuston hyväksymässä yleiskaavassa on osoitettu asuntorakentamiseen tai siihen liittyvään yhdyskuntarakentamiseen. Alueeseen voisi sisältyä myös virkistys- ja suojelualue.

Valiokunta on hyväksynyt myös hallituksen esityksen ne säännökset, joissa ehdotetaan pakkolunastuksen mahdollistavien kaavoitus päätösten siirtämistä valtuustolta johtosäännöllä alemmalle kunnan viranomaiselle. Lupaviranomaista koskevia säännöksiä ehdotetaan hallituksen esitykseen yhtyen muutettaviksi niin, että kunta voisi panna vireille rakentamiskehotukseen perustuvan lunastuksen ilman valtion viranomaisten lupaa. Muihin lunastuksiin vaadittaisiin valtioneuvoston sijasta ympäristöministeriön lupa. Rakentamiskehotukseen liittyvää rakentamisaikaa ehdotetaan myös lyhennettäväksi neljästä kolmeen vuoteen, mutta toisaalta kehotuksen saisi antaa vasta, kun kaava on ollut voimassa kaksi vuotta.

Mietinnössään valiokunta korostaa hallituksen esityksessä lausuttua näkemystä, että kuntien maapoliittinen asema on viime aikoina vaikeutunut ja sijoittaminen raakamaahan yleistynyt. Valiokunta toteaa, että raakamaata ovat ostaneet erityisesti rakennusliikkeet, rakennuttajakonsultit ja muut yritykset. Näistä syistä valiokunta katsoo, että kuntien maapoliittista asemaa on tarpeen parantaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että ehdotettaessa pääkaupunkiseudulle jo säädettyjen lunastusperusteiden ulottamista yleisesti koko maata koskeviksi on huomattava, että näitä perusteita itse asiassa tarvitaan vain kasvukeskuksissa ja muissa kunnissa, joissa maapoliittinen tilanne on vaikea. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut hallituksen esityksessä ehdotettujen lunastusperusteiden ulottamisen yleisesti koko maata koskeviksi merkitsevän lunastusperusteiden laajentamista myös tilanteisiin, joissa yleinen tarve ei vaadi lunastusta.

Laki- ja talousvaliokunta onkin ehdottanut lakiehdotuksen muuttamista siten, että lunastuslupan myöntämisen edellytyksenä kaikissa tapauksissa on yleinen tarve, jotta lakiehdotus voitaisiin käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Lakiehdotukseen on jätetty kaksi vastalauseetta. I vastalauseessa, johon myös olen yhtynyt katsotaan, että pakkolunastusmenetelyn tulisi olla käytettävissä vain poikkeustapauksissa. Vastalauseessa katsotaan, että hallituksen esityksessä puututaan perustulaisissa suojattuun omistusoikeuteen sellaisella tavalla, ettei sitä tulisi toteuttaa muutoin kuin pystyttäessä esittää erittäin painavia perusteita.

Lakiehdotukseen sisältyvien ratkaisujen vaikutusta asuntojen hintaan ei tässä suhteessa ole voitu kuitenkaan osoittaa. Asuntopoliittiset seikat eivät myöskään puolla ehdotettujen pakkolunastusperusteiden laajentamista koskemaan koko maata. Vastalauseessa ehdotetaankin lakiehdotuksen hylkäämistä.

I vastalauseessa katsotaan edelleen, että pakkolunastusoikeuden käyttämisen tulee aina perustua monipuoliseen, mahdollisimman puolueettomaan ja laajaan tarkasteluun. Näiden seikkojen takaamiseksi on tärkeää, että päätökset tapahtuvat riittävät korkealla tasolla kollegiaalisen elimen toimesta. Tämän vuoksi lunastuksesta päättäminen tulee säilyttää valtioneuvoston päätäntävaltaan kuuluvana.

Muun ohella I vastalauseessa katsotaan, että toimivallan siirto kunnassa johtosäännöllä pakkolunastukseen liittyvän kaavapäätöksen osalta valtuustolta alemmalle kunnan viranomaiselle ei ole perusteltua. Pakkolunastukseen liittyvät asiat ovat niin keskeisiä, että niiden tulee olla kunnanvaltuuston päätettäviä.

Valiokunnan mietintöön liitetyssä II vastalauseessa katsotaan, että hallituksen esityksen mukaisten lunastusperusteiden ulottaminen koko maahan ei merkitse lunastusperusteiden olennaista laajentamista tilanteisiin, joissa yleinen tarve ei vaadi lunastusta. Lunastusmahdollisuus on toisen vastalauseen mukaan maapoliittinen keino, jolla pyritään ehkäisemään kiinteistökeinotteluja ja tukemaan kuntien maanhankintaa asuntojen rakentamista varten. Vastalauseen mukaan tämä täyttää yleisen tarpeen vaatimuksen erittäin hyvin. II vastalauseessa ehdotetaan lakiehdotuksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Sitten lunastuslaista: Hallituksen esityksessä ehdotettiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain

arvonleikkaussäännösten tarkistamista siten, että maan arvonnousu voitaisiin leikata jo yleiskaavan laatimis- ja muuttamispäätöksistä lukien, kun valtiolle, kunnalle tai kuntainliitolle lunastetaan yhdyskuntarakentamista varten maata, jolla on vahvistettu yleiskaava.

Kaavan laatimisesta päättäminen voitaisiin siirtää kunnassa valtuustoa alemmalle päätöksentekotasolle. Yleisen hintatason kohoamista vastaava ja omistajan suorittamista perusparannuksista aiheutuva maan arvonnousu luettaisiin ainoastaan korvauksen saajan hyväksi.

Valiokunnan enemmistö on päättänyt ehdottamaan maan arvonnousun tehostettua leikkaamista hallituksen esityksestä poiketen 58 erikseen luetellun kunnan alueella. Kunniaksi, joissa tehostettua arvonleikkausjärjestelmää voitaisiin soveltaa, valiokunta ehdottaa suurehkoja kaupunkeja, joissa 1980-luvulla on tapahtunut väestökasvua, ja niiden läheisyydessä olevia kuntia niin laajalti kuin kasvuvaiikutusten on katsottava ulottuvan. Näissä kunnissa asutuskeskuksen alueella tapahtuvissa lunastuksissa korvauksen saajan hyväksi luettaisiin vain se arvonnousu, joka vastaa yleisen hintatason kohoamista tai joka on aiheutunut omistajan suorittamista perusparannuksista. Säännöstä sovellettaessa olisi selvitettävä arvonleikkauksen alkamisajankohdan mukainen käypä hintataso. Tätä hintaa korotettaisiin yleisen hintatason nousu ja omistajan suorittamat perusparannukset huomioiden tai kuluttajaindeksin mukaisesti.

Hallituksen esityksestä poiketen valiokunnan enemmistö ehdottaa yleiskaavoituksen aiheuttaman arvonnousun leikkaamista laissa erikseen luetelluissa kunnissa vain niissä tapauksissa, joissa alueelle on vahvistettu yleiskaava ja vahvistamista koskevassa päätöksessä on rakennuslain muutosehdotuksen 29 §:n 4 momentin mukaisesti kunnan pyynnöstä määrätty, että asianomaiselle yleiskaava-alueelle laadittavia asema- tai rakennuskaavoja ei ole alistettava ympäristöministeriön tai lääninhallituksen vahvistettavaksi. Arvonnousu voitaisiin tällöin leikata enintään seitsemältä vuodelta ennen lunastuksen vireillepanoa ja lisäksi lunastuksen vireilläoloajalta lunastuspäätöksen julistamiseen saakka. Valiokunta on lisäksi katsonut, että lakiehdotus tulee säätää muutettunakin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Valiokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa todetaan, että valiokunnan enemmistön tekemät muutokset hallituksen esitykseen perustuvat hallituksen neuvotteluratkaisuun 25.4.1990. Hallitus ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmät ovat hyväksyneet tämän neuvotteluratkaisun, minkä vuoksi valiokunnan enemmistö on ollut käytännössä sidottu tähän ratkaisuun. Tämä on näkynyt myös valiokuntakäsittelyssä.

I vastalauseessa arvostellaan muutoinkin sitä, että käsittelyssä valiokunnassa on ollut koko ajan alkuperäinen hallituksen esitys, joten asiantuntijoita ei ole varsinaisesti kuultu neuvotteluratkaisusta, vaan aiemmasta hallituksen esityksestä. Hyvän lainvalmistelutavan mukaan olisi hallituksen tullut vetää esityksensä pois ja antaa uusi esitys eduskunnalle. Valiokuntakäsittelyssä on vasta asiantuntijoiden kuulemisen jälkeen ehdotettu oikeusministeriön kirjeen mukaista neuvotteluratkaisuun perustuvaa lakiehdotusta.

Vastalauseessa on katsottu myös, että hallituksen sisäisenä neuvotteluratkaisuna syntyneen lainmuutoksen osalta olisi ollut tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto. Tätä valiokunnassa ehdotimme, mutta se jäi äänestyksessä vähemmistöön. Neuvotteluratkaisu sisältää sellaisia uusia myös muita kuin omistusoikeuteen tai pakkolunastukseen liittyviä seikkoja, joiden osalta valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä ei ole lainkaan saatettu perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi, kuten kuntien ja kuntaisten eriarvoinen kohtelu. I vastalauseessa katsotaan edelleen, että tehostetun arvonnousun leikkaamisen kohteeksi joutuvien kuntien luettelon muodostamisen juridisia perusteita ei ole riittävästi selvitetty. Esimerkiksi näiden kuntien nykyinen maanomistus on selvittämättä.

Kaiken kaikkiaan I vastalauseessa katsotaan, että lakiehdotus ei johda niihin tavoitteisiin, joilla sitä on perusteltu, ja ehdotetaan, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Lunastuslakiin liittyvässä II vastalauseessa katsotaan, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus olisi tullut hyväksyä hallituksen esityksen mukaisena. Maan ansioton arvonnousua tapahtuu vastalauseen mukaan koko maassa kasvukeskusten maan ansiottoman arvonnousun myötä. Lisäksi todetaan, että maan hinnan nousuun vaikut-

tavat paikkakuntakohtaiset erityisolosuhteet. Väestön muuttovoitto tiettyihin kaupunkeihin ja sitä seuraava yhdyskuntarakentaminen sekä alueen kaavoittaminen ovat vain yksi tekijä, jonka vuoksi maan hinta nousee näillä paikkakunnilla. Esityksellä ei tässä muodossa saavuteta niitä tavoitteita, joita sille on asetettu. Tästä syystä II vastalauseessa katsotaan, että lakiehdotus olisi tullut hyväksyä alkuperäisessä muodossaan koko maata koskevana.

Herra puhemies! Eduskunta joutuu seuraavissa käsittelyissä ottamaan kantaa maa-pakettiin liittyviin lakiehdotuksiin, joita olen esitellyt sekä valiokunnan kannan että myös eriävien mielipiteiden mukaisesti.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ed. Kokko esitteli lyhyellä kaavalla valiokunnan mietinnöt ja erittäin perusteellisesti vastalauseensa.

On masentavaa, että ihmisten perustarve, perusoikeus, asuminen on edelleen perustuslakivaliokuntaa myöten omistamiselle alistainen asia tässä yhteiskunnassa. Asuminen ja sen hoitamiseksi tarvittava maapolitiikka on jätetty liiaksi markkinavoimille, ja asunontarvitsijan kukkaro on avoinna. Vuoteen 1988 nousi maan hinta kolminkertaiseksi, ja sillä oli kiistatta vaikutusta asuntopolitiikan hoitoon ja asunontarvitsijoiden tarpeiden hoitamiseen pääkaupunkiseudulla erityisesti.

On erikoista, että keskustapuolue arvostelle näitä lakeja, koska kunnan päätösvalta ja kunnallinen demokratia on näitten lakien soveltamisessa keskeistä. Eikö keskustapuolue luota keskustapuolue-enemmistöisiin kuntiin ja niiden kykyyn harkita näiden lakien soveltamista. On erikoista, että eräät kunnat pyysivät mm. lunastuslain soveltamista heitä koskevaksi. Ne olivat porvarienemmistöisiä, mm. Kouvola kokoomusenemmistöinen ja Kiihtelysvaara kepuenemmistöinen. Kannattaisi kuntaihmissä kuunnella.

Ongelma on se, että jos maa- ja asuntopolitiittisia asioita ei saada kuntoon, maata uhkaa 60-luvun kaltainen maastamuutto. Nimenomaan Euroopan yhdentymisen vaikutuksesta on vaara, että Suomesta muutetaan huonosti ja surkeasti hoidetun asuntopolitiikan takia herkästi muualle. Eli kysymys on aika lailla tämän maan tulevaisuudesta ja

perusasiasta. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla on selvästi havaittavissa mm. hoitohenkilökunnan muuttoalttiutta Keski-Eurooppaan huonosti hoidetun asuntokysymyksen takia.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä kolmen lain paketti ei todellakaan ratkaise maamme asuntopolitiittisia ongelmia. Sehän on aivan selvä asia. Se on tahtokysymys: Millaista asuntopolitiikkaa kunnissa tahdotaan hoitaa, sellaista siellä myös tehdään. Mutta nämä lait mahdollistavat kuntien asuntopolitiikan erään tärkeän osa-alueen hoitamisen, ja se on maapolitiikka. Ilman maata ei voi rakentaa. Jos maan hinta on kohtuuton, se myös heijastuu asuntojen ja asumisen hintaan.

Tällä paketilla kunnat saavat mahdollisuuden eräin edellytyksin lunastaa maata, käyttäen etuosto-oikeuttaan nykyistä helpommin ja jopa leikata spekulanttien hintoja, jos sellaiseen löytyy aihetta.

Myönnän, että arvonnousun leikkaus on ilman muuta vaikea asia myös siitä johtuen, että vaikka kunta saisi maata halvalla, niin maan luovuttaminen tämän jälkeen rakentamiskäyttöön ei välttämättä takaa sitä, että sen jälkeen maa on halpaa. Tämän vuoksi valiokunta mietinnössään tähän asiaan kiinnitti huomiota todeten, että on seurattava tarkasti, mitä maan hinnalle sen jälkeen tapahtuu, kun se luovutetaan asuntokäyttöön.

Se, että näitä lakeja pelätään suorastaan hysteerisesti ja kansaa lietsotaan niin hallitusta kuin kansanedustajia vastaan, on käsittelemättömiä. Kuten ed. Rajamäki totesi, tämä on kunnallista päätöksentekoa, kuntien harkinnassa olevaa päätöksentekoa. Jokaisessa kunnassa varmasti tiedetään, millaisin keinoin maata parhaiten voidaan hankkia.

Lakien hyvä puoli on myös siinä, että jo uhka siitä, että tällaisia lakeja on olemassa, saattaa estää keinotteluluonteiset maasijoitukset ja keinotteluluonteisen maan hinnan kohoamisen.

Ed. Kalima (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kokolle haluaisin todeta, että tämän paketin käsittelyn yhteydessä kävi selkeästi ilmi, että asuntokeinottelua, maakeinottelua, suojataan perustuslainvoimaisesti, mutta ei oikeutta asumiseen. Se meistä

tuntui varsin kohtuuttomalta, kun tämän paketin etenemistä jarrutettiin.

Haluaisin kommentoida lyhyesti joitakin yksityiskohtia. Ensinnäkin ed. Kokko esitti, että maanhankintaoikeuslain ensisijaisuus ei olisi tullut esiin valiokunnassa. Päinvastoin se tuli esiin useiden asiantuntijoiden lausunnoissa ja lisäksi lain yhteiskunnallinen tarkoitus on senkaltainen, että valiokunnalla oli perusteita asettaa kunnan intressi ensisijaiseksi ennen yksityistä intressiä. Minusta se oli oikea ja tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Edelleen ed. Kokko sanoi, ettei maan hinnalla ole yhteyttä asuntojen hintaan. Tämä on varsin omituinen väite. Esimerkiksi Varkaudessa kerrosneliömetri maksaa noin 350 markkaa, pääkaupunkiseudulla Helsingissä se voi maksaa 3 500 markkaa eli kymmenkertaisesti. Kyllä se näkyy hinnoissa, tämä 3 200 markan ero näkyy niissä.

Mitä tulee lain luonteeseen, niin kuten ed. Joenpalo sanoi, se on takataskulaki, joka helpottaa vapaachtoisten kauppojen tekemistä.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Rajamäelle ja muillekin sosialidemokraattisille puhujille totesisin, että erilaisten selvitysten mukaan asuntojen hinnasta keskimäärin 2 prosenttia on maan hintaa. Toki on alueita, joilla asuntojen hinnasta suurempi osa on maan hintaa kuin tämä 2 prosenttia, mutta keskimäärin se on sitä luokkaa.

Kun puhutaan rakennusmaan puutteesta pääkaupunkiseudulla, monessa yhteydessä on todettu, että ylivoimainen valtaosa pääkaupunkiseudun mahdollisesta rakennusmaasta on jo tällä hetkellä kaupunkien, valtion tai grynderitoimintaa harjoittavien rakennusliikkeitten hallussa. Me jäämme kysymään, keneltä tällä lailla pitäisi maata lunastaa, muutamilta omakotitalojen omistajiltako, koska pääosa on jo niiden omistuksessa, joiden tulisi sitä asuntotuotantoon käyttää.

Esimerkiksi Töölössä asuntojen hintojen nousu on ollut jyrkempää kuin ehkä missään muualla Suomessa siitä huolimatta, että siellä ei ole rakentamatonta asuntorakentamismaata ollut enää vuosikymmeniin eikä niitten asuntojen hinnannousuun rakennusmaan hinnannousu ole siis voinut vaikuttaa mitään. Todellisuudessa maan hintaa huomata-

tavasti enemmän asuntojen hintaan on vaikuttanut kohonnut korkotaso, joka on kohonnut nykyisen hallituksen täysin epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena.

Ed. Kokko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoroon vastaan, että esittelin myös eriävää mielipidettä varsin laajasti, koska se on aika laaja ja perusteltu. Tietysti näin myös halusin esitellä omalta osaltaan näkemyksiäni samassa yhteydessä, kun esittelin valiokunnan mietintöjä.

Mitä asuntojen hintojen nousuun tulee, niin ed. Saari jo totesikin, että niiden osalta raakamaan hinnan vaikutus on varsin vähäinen. Hinnan nousu tapahtuu yleensä sen jälkeen, kun raakamaa on lunastettu, ja siihen tulevat muut kustannukset, kunnan ja rakennusliikkeiden kustannukset lisää.

Sitten ed. Joenpalolle totesisin vain, että laki ohjaa kuntien käyttäytymistä myös lunastusasioiden päätöksissä, ja sen takia lain tulisi olla sellainen, ettei se myöskään houkuta kuntia kohtuuttomaan lunastuskäyttämiseen.

Mitä tulee lunastuksiin, oli varsin erikoista todeta, että Helsinki on käyttänyt lunastusoikeuttaan omakotitonttien osalta; kyllä näiden haltijoiden edustaja, joka kävi kuuluttavana valiokunnassa, oli varsin katkera. Rakennettujen omakotitonttien osalta käytettiin lunastusoikeutta täällä ensimmäisenä, vaikka ilmeisesti rakennusliikkeillä on maata aika paljon hallussaan.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajien Joenpalo, Rajamäki ja Kalima puheenvuoroista sai sellaista kuvaa, että nyt säädettävät lait ovat poistamassa maakeinottelun. Näin ei varmaankaan ole. Ehkä ne osaltaan tulevat vähentämään maakeinottelua.

Haluaisin tuoda esille erään lain, joka meillä suorastaan pakottaa maakeinotteluun rakennusyritysten osalta, ja se on verolainsäädäntö. Verolainsäädäntö on rakennettu sillä tavalla, että on pakko hankkia maata. Minusta pitäisi lähteä purkamaan järjestelmää siltä pohjalta, että otetaan myös verolainsäädäntömme tarkastelun kohteeksi.

Mitä asuntojen hintaan tulee, ei näilläkään laeilla pystytä asuntojen hintoja säätelemään. Meillä on aravalainoitettujen asuntojen

osuus noin 30 prosentin luokkaa, vapaara-hoitteinen rakentaminen 70 prosentin luokkaa. Niin kauan kuin suhde on tämä, voidaan olla varmoja, että sisään on rakennettu sellainen automatiikka, joka nostaa asuntojen hintoja. Ei ole muuta mahdollisuutta kuin lisätä valtion lainoittaman asuntotutannon määrää niin, että sillä voidaan säädellä asuntojen hintoja.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Jo edellisissä puheenvuoroissa ja vastauspuheenvuoroissa on käsitelty sitä laajaa problemaatiikkaa, johon nämä lakipaketit liittyvät. On jo käynyt ilmi, että kaikki olemme samaa mieltä siitä, että asuntoasia on hoidettava kuntoon. Mutta surkukupaisinta on, että nämä lait eivät tippaakaan auta asuntopulan poistamista, mutta sen sijaan keinottelija muuttuu. Jos tähän asti grynderit ja muut ovat keinotelleet, niin nyt sitten kunta saa tämän mahdollisuuden vuorostansa. (Ed. Joenpalo: Eikö puhuja luota kunnalliseen demokra-tiaan?) Keinottelu ei ole hyväksyttävää, teki sitä sitten yhteiskunta, yksilö tai yritys.

Tässä on puututtu myös siihen, että maan hinta muodostaa melkoisen osan asuintalon kustannuksista. Se osuus on 1—2 prosenttia eli sillä ei ole käytännössä sanottavaa merkitystä. Asuntopulan syyt eivät ole suinkaan siinä, ettei kunta olisi voinut tähänkin asti lunastaa maata ja antaa rakentamiskehotuksia. Rakentamiskehotuksia on voitu antaa ja pakkolunastaa maata asuntorakentamiseen. Syy nykytilanteeseen on toisaalta huonosti hoidetussa asuntopolitiikassa, toisaalta huonosti hoidetussa kuntien rakennusmaapolitiikassa sekä myös verolainsäädännössä ja huonevuokrajärjestelmään liittyvissä epäkohdissa. Näihin varsinaisiin syihin ei haluta puuttua. Sen sijaan tehdään asuntopulan hoitamisen kannalta tarpeetonta lainsäädäntöä, ja se on valitettavaa.

Valitettavaa on myös se, että asuntopulasta puhutaan vuodesta toiseen, vuosikymmenestä toiseen, mutta korjausta ei tapahdu, kun poliittista tahtoa oikean suuntaisten ja oikealla tavalla vaikuttavien toimenpiteitten suorittamiseen ei ole. Tästä kärsii nimenomaan pieni ihminen. Nimenomaan tästä ratkaisusta, kuten olemme jo kuulleet mm. Helsingin esimerkistä, kärsii pienomistaja eikä suinkaan grynderi. Gryndereillä kyllä on suhteet ja vaikutusvalta kuntiin sillä lailla

järjestetty, että ne pystyvät omat taloudelliset etunsa hoitamaan, mutta ei se tavallinen ihminen, joka on työllä ja yritteliäisyydellä ja säästäväisyydellä hankkinut sen maapläntin, joka hänellä on.

Tämä lakipaketti on esimerkki siinä sarjassa lainsäädäntöä, jota viime aikoina on tehty ja joka osoittaa, että kuljemme jälleen kerran jälkijunassa Suomen poliittisessa päätöksenteossa, niin kuin aikaisemminkin monesti on tapahtunut. Tiedämme, kuinka monet maat toinen toisensa jälkeen ovat kilvan siirtymässä sosialismista markkinatalouteen. Meillä kehitys on päinvastainen, ja tästä oudosta kehityksestä ovat esimerkkinä nimenomaan nämä lait ja monia muita tällä kaudella jo aikaisemminkin.

Hämmästyttävintä on, että yritteliäisyyttä, työntekoa ja säästämistä rankaiseva kehitys tapahtuu kokoomuksen ollessa hallitusvas-tuussa. Tässä ryhmässä on käsittääkseni aina pyritty edistämään yritteliäisyyttä, työntekoa ja säästämistä ja pyritty estämään kehitystä sosialistiseen talouteen, joka on omiaan dumpaamaan yritteliäisyyttä. Nyt on ääni kellossa toinen.

Toinen tälle hallitukselle leimallinen piirre on kautta sen elinkaaren ollut eduskunnan demokraattisen päätöksenteon himmentäminen ja harvainvallan edistäminen. Tästä on osoitus myös se valiokuntatyöprosessi, mikäli valiokunnan mietintö pitää paikkansa, johon viitataan. Tämän eduskunnan aikana hallitus on varsin voimallisesti niin lakivaliokunnan osalta, jossa itse olen, että näköjään laki- ja talousvaliokunnan osalta sitonut hallituspuolueitten edustajat niin tiukasti esityksiinsä, että varsinainen keskustelu käsiteltävistä lakiehdotuksista on valiokunnissa väistämättä jäänyt lähes käymättä. Näin koko valiokuntatyön merkitys ja mielekkyys asetetaan kyseenalaiseksi. Näin siirrytään demokraatiasta harvainvaltaan, mikä kehitys-suuntaus sek in on vanhanaikainen ja päinvastainen kuin muissa maissa.

Kolmanneksi tälle hallitukselle on ollut ominaista lakiesitysten pilkkominen osiin. Tästä on maapaketti oivallinen esimerkki, samoin rikoslain kokonaisuudistus, joka oli tarpeen tehdä osittaisuudistuksin, mutta jossa olisi ollut aivan välttämätöntä lopputuloksen kannalta, että lakien lopullinen hyväksyminen olisi tapahtunut siinä vaiheessa, kun kokonaisuudistuksen osat olisi toteutettu.

Maapaketin lait olisi hyvin voitu tuoda eduskuntakäsittelyyn aikanaan yhtenä kokonaisuutena, jolloin kokonaisvaikutuksia olisi paremmin voitu arvioida. Nyt kaikki lakiesitykset on annettu eduskunnalle erillisinä ja on tehty erilliset kompromissit ja erilliset ratkaisut ja käyty erilliset neuvotteluprosessit. Täytyy vain kysyä, lieneekö hallituksella ollutkin pyrkimyksenä kokonaisuuden näkemisen hämärtäminen, kun se on osittaisratkaisuihin niin mieltynyt.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevaa maapakettia ei voi mitenkään hyväksyä, niin voimakkaasti tällä muutoksella puututaan yhteiskunnan perusrakenteisiin ja kaiken lisäksi perusteettomasti ja tarpeettomasti. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä esittääkin kolmannessa käsittelyssä koko maapaketin hylkäämistä. Niidenkin, jotka ovat lain hyväksymisen kannalla, olisi tullut ottaa huomioon valtiosääntöoikeudelliset kysymykset eli noudattaa valtiosääntömme kirjainta ja henkeä myös sääätämisyjärjestyksestä päätettäessä eikä poliittisista tarkoituksenmukaisuussyistä ryhtyä päättämään lievemmästä sääätämisyjärjestyksestä.

Meidän hallitusmuotomme ja koko valtiosääntömme on hyvin palvellut ja edelleen hallitusmuoto hyvin palvelee. Se perinteisesti sopivassa laajuudessa turvaa kansalaisten omistusoikeuden tässä tapauksessa, sehän turvaa myös muita oikeuksia, mutta nyt on kysymyksessä lähinnä omistusoikeus. Hallitusmuodon 6 §:n 3 momentin mukaan ”omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla”, eli ensin täytyy todeta yleinen tarve, ennen kuin pakkolunastukseen mennään, ja sitten täytyy maksaa täysi korvaus.

Käsiteltävänä olevissa lakiehdotuksissa molemmat periaatteet rikotaan. Lain sisältö on ristiriidassa sekä ”yleiseen tarpeeseen” -käsitteen kanssa että ”täyttää korvausta vastaan” -käsitteen kanssa. Näin ollen kaikki nämä lait tulisi säätää perustuslain sääätämisyjärjestyksessä, sillä silloinhan, kun säädettävän lain pykälät ovat ristiriidassa perustuslain kanssa, vaaditaan tiukennettua sääätämisyjärjestystä. Mutta hallituspuolueilla on ollut pelkona, että lait eivät tällä tavoin mene läpi eduskunnassa ja sen vuoksi täytyy mennä yli siitä, mistä aita on matalin, eli tulkitaan lakia sillä tavalla, että tavallinen lain sääätämisyjärjestys osittain riittää.

Myös etuostolaki olisi ilman muuta säädettävä perustuslain sääätämisyjärjestyksessä. Tässä ehdotuksessa oikeus ulotetaan myös koskemaan raakamaata, jota hankitaan yhdyskuntarakentamista sekä virkistys- ja suojelutarkoitusta varten. Lainmuutos rajoittaa voimakkaasti ostajan ja myyjän sopimusvapautta ja täten kaventaa omistajan oikeutta ja toisaalta myös ostajan mahdollisuuksia hankkia maata. Tiedämme aivan hyvin, että läheskään kaikissa kunnissa ei ole tarvetta etuostolain mukaisen järjestelmän käyttöön ja sen ulottaminen koko maahan ei ole yleisen tarpeen vaatimaa, kuten perustuslakivaliokunnan lausuntoon jätetyssä toisessa erivärsä mielipiteessä on todettu.

Kaiketi on selvää, että pakkolunastusoikeutta tulisi voida käyttää vain poikkeustapauksissa ja silloinkin laajan, täsmällisen ja monipuolisen tilannearvion jälkeen. Tämän vuoksi on tärkeää, että päätöksenteko ei ole yhden ihmisen näkemysten varassa. Rakenuslain mukaisesta pakkolunastamisesta päättämisen tulee olla valtioneuvoston päättämään kuuluva asia jatkossakin, niin kuin se on ollut näihin asti. Päätösvaltaa ei pidä delegoida ympäristöministeriölle. Monessa asiassa olen delegoinnin kannalla, mutta tässä on sellainen asia, jossa pysytettäköön päätösvalta valtioneuvostolla alköönkä sitä annettako ympäristöministeriölle, sillä delegointi tässä tapauksessa käytännössä merkitsee sitä, että yksi henkilö myöntäisi luvan. Näin kokonaistilanteen arvioinnin tulos olisi liian sattumanvarainen.

Tällä lakipaketilla myös edistetään byrokratiaa mm. etuostolain osalta, ja se etuostolaki merkitsee hyväksyttynä ostajan ja myyjän sopimusvapauden tarpeettoman laajaa rajoitusta. Tämän vuoksi tässä kohden, kun laki hyväksytään, olisi ollut toivottavaa, että se olisi koskenut todella käytännössä vain väestökeskuksia ja nopeasti kasvavia yhdyskuntia. Nyt on vaarana, että alkuperäinen tarkoitus ei tältäkkään osin toteudu.

Paketin kolmas laki merkitsee tontin arvonnousun leikkausta tietyissä kunnissa silloin, kun kunta, kuntainliitto tai valtio pakkolunastaa maata. Säännöstä ehdotuksen mukaan sovellettaisiin 60 asutuskeskuksessa tapahtuvissa lunastuksissa. Arvonnousu voitaisiin leikata lunastuksen vireillepanoa edeltäneeltä ajalta enintään 7 vuodelta. Tässä kohden, jos tähän asti riistäjänä on ollut

yksityinen tai yritys, niin tässä kohden kunta, valtio tai kuntainliitto tulee nyt riistäjäksi, ja se ei ole missään tapauksessa hyväksyttävää kenenkään osalta.

Kun tätä 60 kunnan luetteloa seuraa, ei keksi mitään loogista perustelua tälle luettelolle. Näyttääkin, että se on tuulestatemmatu, ja on aivan ilmeistä, että läheskään kaikissa näissä kunnissa ei ole sellaista tonttipulaa, mitä näin järeän keinon käyttö edellyttäisi. Tässä maanomistajat joutuvatkin sattumanvaraisesti keskenään eriarvoiseen asemaan sen mukaan, missä kunnassa heidän tonttinsa sattuu sijaitsemaan, ja kuten totesin, suuret rakennusliikkeet kyllä pystyvät uudessakin tilanteessa etunsa hoitamaan.

Onkin kohtuutonta, että kun kunnat ensin ovat laiminlyöneet tontti- ja asuntopoliitikansa hoitamisen, ne nyt asettavat pienomistajat maksumiehiksi ja mielivallan kohteeksi tällä lakipaketilla, ja sen vuoksi kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei missään tapauksessa tule äänestämään näiden lakiesitysten puolesta.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Moilanen mainitsi, että näissä ns. maapakettilaeissa on kaikissa rikottu "yleisen tarpeen vaatimus" -periaatetta vastaan. Näinhän ei suinkaan ole, vaan esimerkiksi hallituksen esityksessä n:o 103, rakennuslain muutoksessa, valiokunta nimenomaan lisäsi 53 §:ään "yleisen tarpeen vaatimus" -edellytyksen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Kokko varsin pelkistetysti mutta kyllä selkeästi selvitteli tämän maapakettikokonaisuuden sisältöä. Sen vuoksi en tässä lyhyessä esityksessäni, tai ainakin haluaisin sen sellainen olevan, pyri näiden lakiesitysten sisältöön sen kummemmin puuttumaan kuin tuomaan esille muutamia asioita niitä koskien sekä myös tuomaan esille pari sellaista reunaehto, jotka Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä aikanaan asetti hyväksyessään hallituksen kompromissin noissa tiukoissa neuvotteluissa ja keskusteluissa, äänestyksen jälkeen hyväksyi. Nyt nimittäin on tullut se aika, jolloin noihin reunaehtoihin tulee sitten palata sen ehtona, että tuo päätös, joka silloin SMP:ssä tehtiin, pitää.

Herra puhemies! Ensinnäkin totean, että nämä kolme lakia kuuluvat maapakettiin

keskeisesti. Mutta katson, että kyllä hallituksen esitys n:o 135 rakennuslain muutosta koskien, joka on täällä jo edennyt etujassa, kuuluu tietyllä tavalla maapaketin sisältöön, koska siinä merkittävällä tavalla järjestellään kaavoitusmenetelmiä kunnissa.

Tämä on kuitenkin ohi, enkä siihen palaa kuin ehkä jossain muodossa viittaamalla. Totean tästä laista kuitenkin, jos herra puhemies sallii, sen, että tuossa laissa rakennuslain 139 §:ään saatiin sellainen muutos, joka oli välttämätön koskien nimenomaan tietyissä tapauksissa valitusoikeutta edelleen ympäristöministeriön päätöksestä, mikä oli ehdottomasti välttämätön asia. Olemme tyytyväisiä, että siltä osin asia saatiin kuntoon.

Ensinnäkin mitä tulee etuostolain muutokseen, hallituksen esitys n:o 104/1989 vp., niin sen keskeinen sisältö tai keskeinen ongelma on, että se loukkaa tietyllä tavalla suomalaisia sopimusvapautta. Käytännössä, jos mennään yli 5 000 neliömetrin maapaloihin, sopimusvapautta ei tämän lain hyväksymisen jälkeen enää ole. Se on ongelma vapaassa yhteiskunnassa, mutta olemme sen hyväksyneet ja se on sillä siisti. On siitä tietysti yhteiskunnallista etua.

Palaan tämän lain kohdalta kahteen pykälään, joista myös ed. Kokko mainitsi. Ensinnäkin voimassaolevan 9 §:n mukaan kunnan ilmoitusaika tehdystä kaupasta on kolme kuukautta. Se on ehdottomasti liian pitkä, asettaa aikarasiitteen tehtäville kauppoille ja on hankala sekä ostajalle että myyjälle. Tähän asiaan tietysti on syytä palata ja harkita, miten tämän tyyppisiä ongelmia tämän lain osalta voitaisiin poistaa.

Toinen pykälä, joka ei ole sisällöltään erinomaisen hyvä, on 21 a §, joka on hallituksen esityksen mukaisessa käsittelyssä. Se koskee kanne-oikeutta kunnan taholta sellaista sopimusehtoa kohtaan, joka on tehty ostajan ja myyjän välisessä kauppakirjassa ja jonka voidaan epäillä tehdyn sellaisessa tarkoituksessa, että sen kautta pyritään kuntaa tavallaan vetämään heplasta, niin kuin kansanomaisesti sanotaan, ja saadaan kunta luopumaan etuosto-oikeudesta. On varmasti hyvä asia, että jos sopimukseen liittyy sellainen kohta, jota ei ole todellisuudessa tarkoitettu, tällaiseen puututaan, mutta tämä pykälä on täysin epämääräinen. Se ei yksilöi millään tavalla, minkälaista sopimusvirhettä tarkoitetaan. Onko kysymys esimerkiksi sii-

tä, että kauppahinta merkitään kauppakirjaan todellista ja tarkoitettua korkeammaksi ja tämän kautta saadaan kunta luopumaan etuosto-oikeudestaan, vai mistä siinä on kysymys? Näin epämääräisen pykälän perusteella tuomioistuimen on erittäin vaikea soveltaa sitä, ja yhtenä ongelmana tulevat myös olemaan näyttökysymykset. Tämä on tietysti asianajajien asia, mutta tällaisten pykälien tulkitseminen, jos se tapahtuu asianajajien kautta käytävässä oikeusmittelössä, ei ole asian soveltamisen kannalta hyväksi.

Yksi asia, jonka ed. Kokko mainitsi, on lainoituskysymykset: Ostetaan tila, otetaan siihen laina. Sen jälkeen kauppa peruuntuu ja korvaukseksi saadaan ehkä 5 prosentin luokkaa oleva korkohyvitys. Tämä on ehkä ongelma. Asia on kuitenkin tänä päivänä jossain määrin perusteeton sikäli, että on täysin laillista kauppakirjassa jättää kauppahinta maksamatta siihen saakka, kunnes kunta on virallisesti luopunut etuosto-oikeudestaan. Tällaista kaupantekomuotoahan tietysti käytetään nykyisin siinä tapauksessa, kun joku ostaa metsäpalstan ja haluaa, ja hänen täytyykin saada maatalouspiirin myöntämä ostolupa. Kauppahinta voidaan kauppakirjassa jättää maksamatta niin kauan, kunnes maatalouspiirin lupa on saatu. Sitä menetelmää käsitykseni mukaan voidaan soveltaa tässäkin, vaikka purkavien ehtojen käyttäminen kiinteistökaupassa ei olekaan sallittua.

Mitä tulee rakennuslain muuttamista tarkoittavaan hallituksen esitykseen n:o 103, joka merkitsee lunastusoikeuden laajentamista koko maahan, siinä on tiettyjä ongelmia sikäli, kun se perustuu yleiskaavaan. Kun hallituksen esityksen n:o 135 mukaan kaa-voitusmenettelyä on huomattavasti nopeutettu yleiskaavankin osalta ja päätöksentekoa vedetty kuntien pimeisiin kabinetteihin julkisen valvonnan ulkopuolelle, tämä mahdollistaa, niin naurettavalta kuin se ehkä saattaa tuntuakin, tietyn poliittisen mafian kosto- ja rankaisutoimet kunnassa. Yleiskaava voidaan aina nopeasti laatia jollekin alueelle, josta hankalan kuntalaisen maata halutaan jollakin perusteella kunnalle lunastaa. Tämä on ehkä, myönnän sen, hyvin kaukaa etsitty näkemys, mutta tämä on olemassa. Tähän suuntaan olevia epäilyksiä on tietysti esitetty aivan järkevien ihmisten suulla. Ja kun ne on järkevien ihmisten suulla esitetty, niin minä-

kin olen kelvollinen tuomaan ne eduskunnassa esille.

Lunastuslaissa on yksi ongelma, joka liittyy Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän asettamaan reunaehtoon. Aikoinaan myös valtioneuvostossa, kun tämä lakiesitys annettiin, ruotsalaisen kansanpuolueen ministeri Taxell on jättänyt varauksen tähän kohtaan. Tarkoitin sitä, että lain mukaan lunastuslupan antaminen siirtyisi valtioneuvostolta ympäristöministeriölle.

Meidän edustajamme ministeri Vennamo ei tietävästi ollut paikalla tuossa valtioneuvoston kokouksessa, mutta me emme tässä vaiheessa vetoakaan tähän asiaan vaan siihen, että kun olemme aikoinaan maapaketin hyväksymisestä ryhmässä neuvotelleet, jossa myös pääministeri Holkeri on ollut paikalla, olemme selkeästi esittäneet sen reunaehdon, että maapaketin kokonaisratkaisun hyväksyminen edellyttää meiltä sitä, että voimme edelleen vaatia — toivottavasti yhdessä ruotsalaisen kansanpuolueen kanssa, jonka näkemyksiä asiasta en tässä vaiheessa tiedä — sitä, että lunastuslain 51 §:ssä mainittu muutos siitä, että valtioneuvoston sijasta ympäristöministeriö antaisi kunnalle lunastuslupan, muutetaan siten, että lunastuslupan antajana on edelleen valtioneuvosto.

Tämä ei ole mikään epäluottamuksen osoitus ympäristöministeriön suuntaan, mutta kysymys on niin tärkeistä kansallisista arvoista, kun puhutaan kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta, että siihen liittyvän päätöksen on jo yleisen luottamuksen vuoksi oltava valtioneuvoston. Lähdän jo siitäkin — vaikka ei pakolaiskysymyksiin mennäkään — että ulkomaalaislain yhteydessä täällä on siirretty tiettyjä päätöksiä heidän osaltaan valtioneuvoston tehtäväksi. Miksi sitten ei suomalaisten perusoikeuksia koskien päätösvaltaa pidetä valtioneuvoston tasolla? Ympäristöministeriö on poliittinen virasto, ja se on tämän eduskunnan aikana kahminut itselleen niin paljon ja pyrkii kahmimaan kaikenlaista päätöksentekovaltaa, että sille on asetettava pysäys eduskunnassa.

Lähdän siitä, että 51 § muutetaan siltä osin, että valtioneuvosto säilyy edelleen luvan antajana pakkolunastustapauksissa. Tämä on reunaehto yksi, ja tästä tulemme keskustelemaan hallituspuolueiden kanssa. Tarkoitus ei ole, että me vaadimme, me vaadimme, vaan tulemme neuvottelemaan

asiasta tässä vaiheessa, kun ratkaisun hetket lähenevät, muiden hallitusryhmien kanssa.

Arvonleikkausta koskeva hallituksen esitys n:o 157/1989 vp on ollut tietysti kaikkein vaikein pala maapaketissa Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän kannalta. Useita tunteja kestäneessä kokouksessa viimein äänestyksen jälkeen asiasta saatiin myönteinen päätös sen jälkeen, kun oli neuvoteltu myöskin ympäristöministerin ja pääministerin kanssa, mikä on tietysti suuri kunnia pienelle hallitusryhmälle, että maan pääministeri malttaa tulla keskustelemaan ennen päätöksentekoa kyseisestä asiasta.

Arvonleikkauslaki loukkaa omistusoikeutta. Se asettaa maanomistajat eriarvoiseen asemaan, ja tehty kompromissi, joka meillä on hyväksytty, on liian pitkälle viety. Mutta olemme hyväksyneet sen ja tulemme siltä osin pysymään päätöksen takana, kuitenkin sillä perusteella, että on tulossa toinen reunaehto, joka on esitetty pääministeri Holkerille ja josta haluamme käydä vielä neuvotteluja ennen lopullisia ratkaisuja. Se koskee sitä seikkaa, että arvonleikkauslain tarkoituksena on kohotuullistaa asuin- ja muuhun yhdyskuntarakentamiseen käytettävän maan hinta.

Toisin sanoen, jos tämän lain tarkoitus toteutuu, maan hinnan leikkaamisen tulee täysimääräisenä näkyä asunnon ostajien maksamissa hinnoissa. Tästä ei laki anna minkäänlaisia takeita, ei vähäisintäkään. Siellä on puolitoista riviä mainintaa valio-kunnan mietinnössä, että näin tulee tapahtua. Sillä ei ole mitään merkitystä. Jos valtion taholta ei lainsäädännöllisesti puututa tähän sillä tavalla, kuin tapahtuu valvonta arava-asunnoissa, kovan rahan tuotannossa, johon maata myöskin tietysti annetaan, jokainen arvoleikkattu markka joutuu grynderin taskuun, yksikään markka ei tule asunnon ostajan hyväksi.

Tästä syystä ehtomme on se, että voidaan neuvotella, miten ratkaistaan pysyvästi ja lopullisesti se asia, että näin ei tule tapahtumaan ja arvonleikkauksen tuottaman hyödyn tulee kohdistua nimenomaan asunnon ostajien hyväksi. Tämä on toinen reunaehto valtioneuvostokysymyksen lisäksi, josta tulemme ensi viikon alussa neuvottelemaan.

Muuten Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä tietysti, koska se on kompromissin hyväksynyt, seisoo sen takana ja sillä siisti, siltä osin ei sen enempää keskus-

telua ole, mutta kaikki riippuu hallituksen sekä pääministeri Holkerin tiedossa olevan kahden reunaehdon hyväksymisestä.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui etuostolain 21 a §:n sisältöön ja piti sen perusteluja liian löysinä. Hallituksen esityksestähän löytyvät kyllä nämä perustelut. Mutta minkä takia tämä pykälä on tullut lakiin, siinä pyytäisin ed. Aittoniemeä tutkimaan oman luolansa ja oman pesänsä, koska löydämme sieltä aika tavalla räikeän tapauksen, jossa kaupungin luottamusmieshenkilö vuokraa tontin ja siten myy sen eteenpäin korkealla hinnalla. Tämänkin tyyppisen keinottelun estämiseksi pykälä on laadittu. Ketut voivat olla, ed. Aittoniemi, joskus omassakin luolassa.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensin totean, että kaiken keinottelun tulee olla tuomittavaa.

Varsinaisessa puheenvuorossani tuli monia lisäseikkoja, mitkä nimenomaan puoltavat sitä, että tätä esitystä ei pidä hyväksyä. Mutta jottei ed. Vallille jäisi väärää käsitystä, totean, että kyllä hyvin tiedän, mitä valiokunnan mietinnön esittämä rakennuslain 53 § sisältää. Siellä todetaan, että voi myöntää yleisen tarpeen sitä vaatiessa jnp. Mutta totesin nimenomaan, että esityksessä myös halutaan siirtää päätösvalta ympäristöministeriölle ja käytännössä jopa yhdelle virkamiehelle. Totesin, että arviointi, harkinta siitä, onko yleinen tarve olemassa vai ei, tulee yhden henkilön suoritettavaksi. Silloin ei voida ajatella, että saadaan riittävän laaja, tarkka, syvälinen ja monipuolinen harkinta. Tässä on se ongelma, ei lain pykälässä, vaan kokonaisuudessa, jota laki merkitsee. Mutta samalla, kun tarkastelemme hyvin täsmällisesti pykälää, meidän tulee tarkastella myös kokonaisuutta aina, kun tulkitsemme lakia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Valli lyö kärpistä, vaikka leijonakin olisi vieressä. Tiedän kyllä varsin hyvin — en viitsi nyt nimeä mainita, ei kai se ole tarpeellista — mistä on kysymys. Vaikka olemme pieni puolue ja pieni eduskuntaryhmä, ei meidän suuntauksiamme, näkemyksiämme ja tavoitteitamme tietenkään aseteta sillä perusteella, mitä joku yksittäinen kansanedustaja, vaikka hän kuuluisikin

SMP:hen, mahdollisesti olisi tehnyt. Mitä tulee tähän henkilöön, niin hänen toimissaan ei ole kai todettu mitään laitonta. Siitä huolimatta, että ei ole todettu laitontakaan, monta kertaa tietysti voidaan katsoa, että se on arvon vastaista. En puutu tähän asiaan, mutta tämä huomautus ed. Vallin kohdalta oli vähän haettu aivan tarpeettomasti eikä liity asiaan lainkaan.

Ed. Kalima: Herra puhemies! Maapoliittisten lakien käsittely on paitsi hallituksessa myös eduskunnassa ja eduskunnan laki- ja talousvaliokunnassa ollut hankalaa. Me olemme useaan otteeseen joutuneet toteamaan, että se poliittinen tausta, joka antoi esitykset, ei enää olekaan esitysten takana. Me olemme joutuneet näitä säännöksiä tarkistamaan ja pitkän, perusteellisen keskustelun jälkeen saaneet aikaan mietinnön, joka merkitsee sitä, että on löytynyt yksimielisyys keskeisistä kohdista.

Olennaista käsittelyssä on kuitenkin koko ajan ollut, että Suomen keskusta on voimakkaasti jarruttanut tätä lainsäädäntöä, asunontarvitsijoiden intressiä. Kun keskusta arvostelee asuntopolitiikkaa, siltä voidaan aina kysyä, kuinka sillä on moraalinen mahdollisuus tehdä näin, kun se vastustaa maan järkevää saamista asuntotarkoituksiin.

Täällä on useaan otteeseen virheellisesti sanottu, että eihän maan osuus ole merkittävä. Juuri niillä alueilla, missä asutuspula on suurin, se on kaikkein merkittävimpiä tekijöitä. Se on nimenomaan se pohja, jota ryhdytään jalostamaan. Kun vielä tiedetään, että pääkaupunkiseudulla kestää seitsemän vuotta rakennuskelpoisen maan aikaansaamiseen, meidän täytyy ymmärtää, että kysymys on todella merkittävästä asiasta.

En malta olla vielä puuttumatta valiokunnan puheenjohtajan Kokon esittämään käsitykseen, kun hän viittasi siihen, että Helsingissä olisi käytetty lunastuslakia pienomistajaan nähden. Se ei pidä paikkaansa. Meillä oli valiokunnassa henkilö, joka teki vapaaehtoiset kaupat ja sopi tilanteessa, jossa toinenkin mahdollisuus olisi ollut käsillä. Toisin sanoen tämä tieto oli väärä. Silloin kun näin on, asia on paikallaan korjata.

Kun nyt käsitellään näitä lakeja, on syytä huomata, että näistä hallituksen esitykset n:ot 103 ja 104/1989 vp. tulevat voimaan varsin pian. Sitä vastoin hallituksen esitys

n:o 157/1989 vp. on laadultaan sellainen, että se edellyttää perustuslain säädäntöjärjestystä. Se merkitsee sitä, että vaalien jälkeenkin täytyy löytyä kokoonpano, joka on valmis ajamaan sitä läpi. Tämä kyllä merkitsee sitä, että keskusta joutuu hyvin tarkasti miettimään, mikä on sen kanta tähän lainsäädäntöön. Tällä kertaa se sitä vastustaa.

Sosialidemokraateille tällä on muutakin kuin periaatteellista merkitystä. Tällainen lunastuslaki on ns. takataskulaki. Se on juuri sellainen laki, joka neuvotteluissa on erinomainen, koska se tarkoittaa sitä, että jos ei päästä vapaaehtoiisiin kauppoihin, on olemassa se vihoviimeinen mahdollisuus, jota voidaan joutua jossakin tilanteessa käyttämään.

Kaikkein mielenkiintoisinta asiassa on se, että meillä on ollut useita porvarillisenemistöisiä kuntia, joista ed. Rajamäki kaksi mainitsikin, lisäksi Rovaniemi, jotka olisivat valmiita tulemaan tehostetun leikkurin piiriin. Mutta tällaista mahdollisuutta ei tässä yhteydessä sallita. Minusta näin olisi pitänyt tehdä.

Nyt käsittelen erikseen kutakin lakiehdotusta, ensin etuostolakia. Se tarkoittaa siis sitä, että myyjä ja ostaja ovat tehneet kaupan ja kunta tulee samoilla ehdoilla ostajan sijaan, lukuunottamatta korkolauseketta, johon valiokunta kiinnitti huomiota ja pitää tärkeänä sitä, että ostaja, joka menettää kunnalle tontin, asetetaan aivan saman kaltaiseen asemaan, missä hän oli ennen tätä toimenpidettä, hän ei saa kärsiä myöskään koron osalta taloudellisesti. Minusta se on asianmukaista.

Muutoinkin valiokunnassa, vaikka vastalauseita on jätetty, varsin suuri yksimielisyys vallitsi etuostolaista. Sitä pidettiin tarpeellisenä. Voin kertoa, että Helsingissä me olemme varsin harkiten käyttäneet sitä ja yleensä on aina ollut kysymys nimenomaan asuntorakentamiseen tarpeellisesta maasta. Parissa tapauksessa on, esimerkiksi Villingissä, ns. potentiaalista asuntomaata hankittu, mutta etupäässä se on ollut asuntorakentamiseen.

Siellä on myös toinen kriteeri, hintakriteeri. Nimittäin silloin, kun hinta on kohtuullinen, tätä mahdollisuutta käytetään, muussa tapauksessa ei käytetä. On tullut ikään kuin tietyt raja-arvot, joissa tämä toimii. Juuri tämän takia tuo 21 a § on tärkeä. Nimittäin siinä säädetään, että jos sopimusehto on

määrätty tai muuhun toimenpiteeseen ryhtytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että etuosto-oikeuden käyttäminen vältettäisiin, voi 18 §:ssä mainittu tuomioistuin kunnan vaatimuksesta päättää, ettei ehto tai toimenpide sido kuntaa tai ole esteenä etuosto-oikeuden käyttämiselle. Kysymyksessä on verotuslain 56 §:ään rinnastettava säännös.

Haluaisin todeta ed. Aittoniemelle, joka valitettavasti on poissa, että tällainen yleislauseke ei voikaan olla sen selkeämpi. Sen täytyy olla nimenomaan joustavasti kirjoitettu, koska kaikkia niitä kiertomahdollisuuksia ei voida ennalta arvata, joita tullaan keksimään. Sen takia sen täytyy olla mahdollisimman joustava. Nimenomaan ilmaisu ”ilmeisesti” on tarkoitettu kynnyksen madaltamiseksi, siis sillä tavoin, ettei tarvitse esittää ikään kuin täyttä näyttöä siitä, että pyritään kiertämään kunnan mahdollisuus käyttää etuosto-oikeutta, vaan riittää, että faktat osoittavat, että tällainen tarkoitus ilmeisesti on ollut.

Mitä tulee vielä suhteeseen maahankintaoikeuslakiin — tuli valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esiin ja se myös hallituksen esityksestä minusta selvästi ilmeni — tämä laki on yhteiskunnallinen. Sen takia on perusteltua, että se menee edelle. Valiokunnan enemmistö otti tätä koskevan kannan. Minusta se on perusteltua ja paikallaan.

Seuraavaksi käsittelen hallituksen esitystä rakennuslain muuttamiseksi nimenomaan lunastusperusteiden osalta. Tässä on kysymys siis siitä, että ne lunastusperusteet, jotka ovat olleet voimassa pääkaupunkiseudulla, ulotetaan nyt koko maahan. Lain tultua hyväksytyksi kunta voi saada luvan lunastaa alueen, joka valtuuston hyväksymässä yleiskaavassa on osoitettu asuntorakentamiseen tai siihen liittyvään yhdyskuntarakentamiseen. Alueeseen voisi sisältyä myös virkistys- ja suoja-alue.

Edelleen kynnystä alennetaan sillä tavoin, että rakentamiskehotukseen liittyvä menettely voidaan panna vireille ilman valtion viranomaisen lupaa. Siis silloin kun tässä on rakentamiskehotus mukana, ei tarvita ikään kuin ennakkolupaa.

Todettakoon, että myös tämä laki käsitellään tavallisena lakia, mikä ei ollut lainkaan selvää hallituksen esityksen antamisen yhteydessä. Näet erityisen ongelman muodosti lain 53 §:n 4 momentti, jossa oli kysymys siitä,

onko yleinen tarve nimenomaisesti mainittava säännöksessä vai voidaanko sen olemassaoloa pitää niin itsestään selvänä, että sitä ei tarvitse erikseen kirjata säännökseen.

Hallitusryhmissä saatiin aikaan kompromissi, joka perustuu KHO:n tulkintakäytäntöön. KHO näet viran puolesta ottaa HM 63:n huomioon. Se tarkoittaa sitä, että vaikka sitä säännöstä ei olisi kirjattu, he asian käsittelyssä ottavat sen huomioon. Kun me tämän tiesimme, niin sen merkitys ikään kuin väheni ja meidän oli helpompi tietysti kirjata se, kun me tiedämme, mikä menettely on käytännössä. Jos ajatellaan käytäntöä haki- ja puolelta, niin Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla on hakemuksessa varsin helppo osoittaa, että tällainen yleinen tarve on olemassa. Tästä johtuu, että se ei sitten meille niin ongelmalliseksi osoittautunut. Minusta lunastusperusteiden laajentaminen on myös merkittävä laajennus tällä alueella. Uskon, että se tulee helpottamaan kuntien asemaa.

Huomauttaisin vielä hallituksen esityksestä n:o 157 eli lunastuslain 31 §:n muuttamisesta ja toteaisin, että se edellyttää perustuslain säätämisyjärjestystä. Suomen keskustan edustajat tekivät valiokunnassa ehdotuksen, että me olisimme uudestaan kuulleet perustuslakivaliokuntaa tilanteesta, jossa me olimme hyväksyneet lain käsittelyn perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Siis uudelleen vaadittiin tällaista menettelyä, vaikka me olimme jo sitä mieltä, että näin pitää menetellä. Minusta se oli tarpeetonta, ja valiokunnan enemmistö asettui myös tälle kannalle.

Tässä on sellainen ajatus, että silloin kun asutuskeskus on riittävän suuri, sillä on noin 60 000 asukasta tai se kasvaa nopeasti, voidaan käyttää tehostettua leikkuria. Itse asiassa se kuntaluettelo, joka siellä on, on hyvin tarkkaan tehty ja sitä on nimenomaan rakentamisen ja keskuksen kasvamisen näkökulmasta tarkasteltu. Sekin jäi siihen muotoon kuin se tuossa tarkistetussa ehdotuksessa kirjattiin.

Hallituksen esityksen n:o 157 osalta on olennaista kysyä, tuleeko tämä laintarkistus voimaan vaalien jälkeen. Eräs hyvin keskeinen merkitys on keskustan kanta tähän, mutta ymmärrän, että hallitusneuvotteluissa tämä on eräs hyvin keskeinen asia. Minusta kun keskusta ottaa tähän kantaa, niin olisi ehkä syytä miettiä sitä, että tämä asia tulee vielä uudemman kerran esille.

Mitä tulee tehostettuun leikkuriin, niin toteaisin, että toisin kuin ed. Kokko äsken sanoi, siinä on kysymys lähinnä yhteiskunnan toimesta aikaansaadun arvonnousun leikkaamisesta. Muu arvonnousuhan on kirjattu pois tästä säännöksestä. Silloin kun arvonnousu perustuu omiin toimenpiteisiin, niin sehän saadaan lukea hyväksi. Kuinka tällainen voi olla kajoamista yksityiseen omistusoikeuteen? En minä ymmärrä sitä.

Jos ajatellaan vielä lopuksi ed. Moilasen kantaa, niin sehän perustui hyvin vähän faktoille ja hyvin paljon arvostuksille. Mutta olennaista oli, että minä koin sen kannan hyvin epäkristilliseksi.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalima teki valiokunnassa todella merkittävän työn tietysti kuntien pääkaupunkiseudun asunto-ongelman erityiset vaikeudet ja sai mm. valitusten käsittelyyn nopeutusta rakennuslaissa Lex Kalimana. Hän puuttui minusta hyvin keskeisiin asioihin.

Totta kai maanomistajien asema on turvattava, mutta me sosialidemokraatit olemme halunneet korostaa tässä kuntien mahdollisuutta ja kykyä toimia kuntien tarpeiden toteuttajana. On kumma, että keskustapuolue ei arvosta kuntien asiantuntemusta oman maa- ja asuntopolitiikkansa hoidossa. Toisaalta nyt on myös asumisen juhlapuheiden testauspaikka niin kristillisille kuin keskustapuolueelle. On turha tämän jälkeen pitää juhlapuheita. Totta kai kuntien itse pitäisi maa- ja kaavoituspolitiikkansa hoitaa aktiivisesti ja ennakoiden, mutta kai kunnilla pitää myös olla mahdollisuus halutessaan hoitaa halpaa tonttimaata asuntotuotantoon.

Tämä liittyy siihen keskusteluun, mitä sosiaalisen asuntotuotannon tilasta tässä maassa käydään. Porvarien piirissä ollaan sitäkin korkotukijärjestelmällä herkästi korvaamassa ja näin ollen nimenomaan vuokra- ja aravatuotannon romuttaminen on taustalla. Jos nämä yhdistetään, niin siinä on todella juhlapuheille paikka.

Ed. Kokko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan uutta lausuntoa esitimme sen takia valiokunnassa, että vaikka laki käsitellään perustuslain sääntämisjärjestyksessä, kuten ed. Kalima totesi, niin kuntaluettelo asettaa kuntalaiset täysin

erilaiseen asemaan naapurikuntien osalta. Näitä oikeudellisia perusteita ja tasa-arvosymyksiä perustuslakivaliokunta ei käsitellyt, koska sillä ei ollut esitystä, jossa olisi ollut tarvetta ottaa kantaa näihin kysymyksiin. Sen takia esitimme uutta lausuntoa. Kuntalaiset joutuvat naapurikunnissa täysin erilaiseen asemaan maanomistajina.

Mitä tulee arvonnousun leikkaamiseen, toteaisin, että emme myöskään leikkaa esimerkiksi asunnoissa yhteiskunnan tuomaa arvonnousua. Nousua tapahtuu muuallakin kuin maan arvossa.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus itse toteaa esityksessään, että tämä lakipaketti ei korjaa asunto-ongelmaa. Sen vuoksi lakipaketti on aivan tarpeeton.

Kun kuunteli äskeistä varsinaista puheenvuoroa, ei voinut olla ajattelematta, että taitaa sittenkin perää olla niissä väitteissä, että politiikka on likaista. Todettiin, että kun neuvotteluissa ei edistytty, voidaan käyttää lakipakettia erinomaisena apuna neuvotteluissa. Tämä ei ollut sanatarkka lainaus, mutta se ajatus oli kuitenkin se, että tämä on pakote, takataskulaki. Siinä on kysymys, jos se sanotaan selvällä suomen kielellä, kiristyksestä. Ihan samaa linjaa jatkettiin siinä, kun kerrottiin, mitä hallitusneuvotteluissa tapahtuu. Tämä on aika kyseenalainen tapa hoitaa asuntopolitiikkaa ja mitään muutakaan yhteistä asiaa.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalima piti tätä lakia tavallaan takataskulakina niitä tilanteita varten, jolloin ei sopuhintaan päästä, vaan kunnan tulisi kyetä käyttämään pakkolunastuskeinoja. Ed. Kalima unohti tai oletan, että tietoisesti ohitti sen, että jo voimassaoleva lainsäädäntö mahdollistaa kuntien pakkolunastustoimen. Ehkä hän ohitti sen sen takia, että juuri pääkaupunkiseudulla, missä sosialidemokraattinen puolue ja kokoomus ovat vallan kahvassa kunnallispolitiikassa, voimassaolevan lainsäädännön pakkolunastustoimenpidemahdollisuuksia ei käytetä hyväksi. Tässä tavallaan peitellään tekemättömiä omia töitään ja yritetään siirtää tätä muilla perusteilla asuntotuotantoa helpottavaksi laiksi.

Sen sijaan toivoisi, että ed. Kalima ryhtyisi kiireesti toimenpiteisiin takataskulain aikaansaamiseksi niin, että me saamme rakennusliikkeiden omistuksessa lepäävät ja arvonnisäjonossa olevat maat myös suoraan rakennustuotantoon. Sillä on selvä ja nopeampi vaikutus asuntotuotantoon ja varmasti myös kustannuksiin kuin tällä lailla. Tämä laki ei poista maastamme asunto-ongelmia. Ne korjataan muilla laeilla.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tämä laki ei poista meidän asunto-ongelmiamme, niin kyllä tämä on yksi poistamisen välttämättömistä edellytyksistä.

Kun täällä on esitetty käsityksiä siitä, mikä on kaavoittamattoman raakamaan osuus asuntokustannuksista, niin kehottaisin ihmisiä ottamaan pöydiltään hallituksen esityksen n:o 74, jossa Helsingin kaupunki vaihtaa valtion kanssa Sipoon Hindsbys-sä 670 hehtaaria maata 8,5 hehtaariin maata Kivikossa. Täsmälleen samanlaista metsämaata, hinta sattuu vain olemaan 80-kertainen. Kysymys on kaavoittamattomasta maasta, jolla ei ole edes yleiskaavaa. Tämä on juuri sitä maata, josta tässä on kysymys. Sinänsä helsinkiläisenä luottamusmiehenä ihmettelen, että Helsinki menee tämän kaupan tekemään eikä odota tätä lunastuspykälää ja käytä sitä aikanaan hyväkseen. Mutta joka tapauksessa tällaisista asioista on kysymys.

Minusta on aivan selvää, että asuntopoliittikka ei voi hoitaa, jos maan arvoa ei saa leikatuksi samalla tavalla kuin sitä leikataan Sveitsissä, Hollannissa ja Yhdysvalloissa ja muissa tällaisissa porvarillisissa maissa. (Ed. Kalima: Jopa Englannissa!) — Niin, siellä on fiksumpia porvareita! (Ed. Kalima: Thatcherin leikkaa!) — Thatcherin leikkaa, se on totta.

Edelleen haluaisin huomauttaa, että kun ed. Kokko kaipasi hintaleikkuria myös asuntojen hinnoille, niin sekini on ed. Kokon pöydällä. Se on hitas-laki, joka on meillä seuraavaksi käsittelyssä.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaara tuli puheenvuorossaan ehkä huomaamattaan todistaneeksi sitä, että rakennusmaa valtaosin todellakin täällä on kaupunkien, valtion tai rakennusliikkeiden hallussa. Minä en ymmärrä, miten

tämä laki, jolla tähdätään siihen, että kunta voisi pakkolunastaa alihintaan yksityiseltä maata, vaikuttaa esimerkiksi ed. Soininvaaran mainitsemaan esimerkkitapaukseen, jossa valtio ja kunta eli Helsingin kaupunki määrittävät maan hinnan keskenään.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtääkseni lakiesitys ei estäisi millään tavalla lunastamasta maata myöskään valtiolta.

Edelleen, vaikka Helsingin kaupunki itse käyttää omaa maataan asuntotuotantoon ja saa tällä tavalla aikaan kohtalaisen kohtuuhintaisia asuntoja, samaa mahdollisuutta ei ole Espoolla ja Vantaalla, koska silloin, kun Espoo ja Vantaa perustettiin, ei enää ollut sitä näkemystä kuin silloin, kun Helsinki perustettiin. Kun Helsinki perustettiin, oli lähtökohtana se, että kaupunkimaata ja taajamamaata ei voi omistaa kuin kaupunki itse. Sitten joku hölmö 1800-luvulla avasi sen mahdollisuuden, että kaupunkimaa voi olla yksityisessä omistuksessa, mikä estää kunnan taajamien syntyminen ja on ollut perusteellinen kaupunkirakenteellinen virhe. Sen takia pääkaupunkiseutu on nyt laajenemassa Espoon ja Vantaan ulkopuolellekin. Siellä on nimenomaan yksityisessä omistuksessa olevaa maata.

Sitten on myös rakennusliikkeiden maita, jotka vain odottavat arvonnousua, ja tämä leikkaa kuitenkin arvonnousua. Sitä voidaan siihen käyttää, ja se on sitten myös pienenä giljotiinina olemassa. Jos rakennusliikkeiden kanssa ei pystytä asuntotuotannosta kunnolla neuvottelemaan, tämä laki on takataskussa odottamassa. Se jo pelkästään olemassalollaan laskee maan hintaa.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikeastaan ed. Soininvaaran puheenvuoro paljasti myös toisen tosiasian pääkaupunkiseudun päättäjistä. Ihmettelen, että vihreät ovat muuttuneet kaupunkipuolueeksi, kuntapuolueeksi. Olen olettanut, että te olette "ihmisen ääni korvessa", mutta jos sellainen asenne, että pitäisi odottaa tulevan lain voimaantuloa, ennen kuin tehdään maa-kaupat, vihreilläkin on Helsingin seudun päättävissä elimissä, en yhtään ihmettele, jos asuntojonot kasvavat ja meillä ei panna maata rakennustuotantoon.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Kaliman alkutoteamukseen, että käsittelyssä olevan lainsäädännön synnyttäminen niin hallituksessa kuin ilmeisesti valiokunnassakin ja siinä välissäkin on ollut varsin työlästä. Sen toki ymmärtää sitä taustaa vasten, että onhan tämän lainsäädännön synnytystyössä kokoomukselle pistetty tietynlainen hirttosilmukka kaulaan tilanteessa, jossa tosiaan ollaan lähestymässä eduskuntavaaleja ja vielä tämä lainsäädäntö siirtyy koskien arvonleikkauslakia vaalien jälkeiseen aikaan. Ed. Kalimalle haluan todeta aluksi sen, että kansa vaaleissa vaalituloksen kautta kertoo, mikä on suhtautuminen tähän lainsäädäntöön, joka jää nyt lepäämään, ja sehän lepäämäänjättämissäännoston eräs tarkoituskin on: antaa mahdollisuus kansalle kertoa, mitä ajatellaan esityksestä.

Aivan aluksi haluan ed. Aittoniemen esittämiin kahteen reunaehtoon puuttua. Jos oikein ymmärsin, SMP on esityksen takana sen jälkeen, jos nämä kaksi reunaehto toteutuvat eli pakkolunastusluvan antaminen saadaan valtioneuvostolle ympäristöministeriön sijasta ja toiseksi ratkaistaan se ongelma, jolla arvonleikkaushyödyn kohdistaminen voidaan ohjata asunnonostajan hyödyksi.

Jälkimmäinen varsinkin on nimenomaan esityksen suurin heikko kohta. Tiedän jo etukäteen sen, ed. Aittoniemi, että jos te pidätte tästä tavoitteesta kiinni, teidän pitää olla äänestämässä keskustan eduskuntaryhmän kanssa esitystä vastaan, koska tämä on yksi pääkysymys. Eihän tällä lainsäädännöllä ohjata arvonnousun leikkausta, joka käytännössä tulee sen jälkeen, kun laki vaalien jälkeen mahdollisesti tulee hyväksytyksi. Ei ole olemassa aparaattia, jolla se suoraan siirtyisi asunnonostajan hyödyksi. Ei kerta kaikkiaan! Se vain leikataan yhteiskunnalle, otetaan hinnasta pois, mutta sen jälkeen maan arvo on aivan samalla tavalla. Ei se arvo muutu miksiäkään, vaan ainoastaan hinta, jonka maanomistaja siitä saa, on seitsemän vuoden takainen hinta korjattuna inflaatiolla ja mahdollisilla peruskorjaustoimenpiteillä, jotka on lainsäädännössä erikseen määrätty. Tämä ei käytännössä ratkaise sitä, mikä on se hyöty, joka siitä tulee asunnonostajalle.

Kaiken kaikkiaan nyt ollaan laatimassa lainsäädäntöä, jossa toteutetaan sosiaali-

mokraattisia lähtökohtia antaa yhteiskunnalle oikeus puuttua yksityisen omaisuuden suojaan. Tässä asiassa kokoomus on joutunut taipumaan pääministeri Holkerin taivutamina sillä tavalla, että tämä, jos oikein muistan, tulee voimaan 58 kunnassa. Nyt tulee se ydinkohta, josta edustaja ja valiokunnan puheenjohtaja Kokko jo kahteen kolmeen kertaan on todennut: Tällä lainsäädännöllä suomalaiset raakamaan omistajat saatetaan täysin eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä he asuvat, asuvatko he jossakin näistä 58 kunnasta, jotka on luetteloitu, joissa leikkuri tulee toimimaan, vai asuvatko he mahdollisesti niiden ulkopuolella.

Tätä taustaa vasten olen varma, että lainsäätäjien on vaalien jälkeen esitys lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, jos sitä yleensä yritetään toteuttaa. Meidän on pakko Suomen perustuslakia sen verran kunnioittaa, että vaikka kuinka suuret ovat poliittiset intohimit, kansalaisten yhdenvertaisuutta on pakko käytännössä selvittää, ja sen selvittää perustuslakivaliokunta. Nyt on vain tullut niin kova kiire ja pelko siitä, että jos tämä vielä jää syksyyn, kokoomus saattaakin mennä puihin. Ei tässä mitään muuta syytä voi olla, koska lainsäädäntö ei kuitenkaan tule voimaan, se jää lepäämään.

Vielä kerran todella säälin kokoomusta, säälin RKP:tä, SMP:tä, jotka ovat tällaisen ratkaisun taakse lähteneet tilanteessa, jossa Suomessa on sodan jälkeisen ajan suurin ei-sosialistinen eduskuntaenemmistö. Ei meillä tarvita tämän tyypistä lainsäädäntöä. Jospa kokoomuskin miettisi vähän, mikä on sen lähtökohta ja aatteellinen tausta. Mutta kokoomus maksaa nyt hintaa siitä, että se on päässyt vaalien jälkeen hallitukseen. Taas toisaalta kansa tulee ensi maaliskuussa palauttamaan kokoomuksen varmasti oikealle paikalleen alenevina kannatuslukuina.

Kaiken kaikkiaan Helsingin seudulla — me tiedämme kaikki — on ollut jo pitkään erittäin suuri pula asunnoista. Kuitenkaan samaan aikaan, vaikka asunnoista on ollut pulaa, asuntoja ei ole vastaavasti rakennettu kysynnän mukaan, eli suurin ongelma Suomessa on aidon kilpailun puute asuntotuotannossa. Kunnallispoliitikot Helsingin seudulla ja muissakin suurissa kaupungeissa saisivat katsoa peiliin.

Suomeen on rakennettu todellinen mono-

poli asuntorakentamistuotannossa, kun on hyväksytty aluerakentamissopimusjärjestelmä, jolla se taho, yritys, rakennusliike, joka alueen rakentaa, myös viime kädessä asunnot markkinoi. Tähän ongelmaan, arvoisat hallituksen kansanedustajat, olisi teidän pitänyt puuttua, jos todella halutaan puuttua asuntojen hintakehitykseen.

Todellinen kupla on se, että meillä ei kilpailu toimi. Se näkyy jo siitä, että vaikka tarvetta on, ei rakenneta lisää, koska tiedetään, että kunnallispoliitikkojen turvin maan arvo nousee, asunnon hinnat nousevat eli entistä enemmän tulee rahaa rakentajan kukkeroon, kun annetaan ajan kulua. Miksi te ette tästä puhu? Ovatko kytkennät suurimpien poliittisten puolueiden kohdalla pääkaupunkiseudullakin asuntorakentamistahoihin niin konkreettiset, ettei uskalleta astua niin suurille varpaille? Se on todellinen asunnon ostajan ongelma, että siellä ei kilpailu toimi. Ei ole minkään näköistä kilpailua, koska on monopoli rakentaa: Ensin saadaan tontti, siihen kaava, sen jälkeen on mahdollisuus rakentaa ja vielä markkinoida se asunto ja määrätä kaikissa vaiheissa hinta.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että päiväjärjestyksen 10), 11) ja 12) asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon, jotta voidaan pohtia niitä mahdollisesti vähän suuremmalla joukolla. Aivan erityisesti toivoisin kokoomuksen eduskuntaryhmän olevan täällä täysilukuisena vastaamassa tekemisistään.

Toinen varapuhemies: Huomautan ed. Anttilalle, että pöydällepanoehdotus on kunkin päiväjärjestyksen asian kohdalla tehtävä erikseen asianomaista päiväjärjestyksen asiaa käsiteltäessä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean ed. Anttilalle, että hänen perustelunsa puheen alkuosassa olivat oikeat mutta johtopäätökset väärät. Kysymys on juuri siitä, että me näemme lakipaketin hyväksymisen ehtona sen, että saadaan vakuudet siitä, että maan arvon leikkauksen kautta syntyvä hyöty kohdistetaan kokonaisuudessaan asuntojen ja muun yhdyskuntarakentamisen hintoihin. Me siis haluamme samanlaisen aparaatin tehtäväksi kuin on aravarakentamisessa, jossa yhteiskunta asuntolainoitetussa tuotannossa seuraa rakennus-

kustannuksia. Sellainen pitää saada aikaan myös silloin, jos rakennetaan kovan rahan tuotantoa sellaiselle maapohjalle, jota koskeva kauppa on tapahtunut hallituksen esityksen n:o 157 mukaisesti. Siitä on kysymys, ja tätä asiaa ei pitäisi olla kovin vaikea ymmärtää.

Me olemme lähteneet siitä, että hinnan leikkauksesta koituva hyöty on kohdistettava asunnon ostajaan, ja siihen me haluamme juuri takeet. Ei tässä pitäisi olla mitään epäselvää.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan oikein, mitä ed. Anttila totesi, että kilpailu ei toimi. Se on eräs syy. Mutta on välttämätöntä muistaa myös, että Helsingistä on viime kymmenen vuoden aikana poistunut vuokra-asunto-markkinoilta kymmeniätuhansia vuokra-asuntoja, kun pankit, vakuutuslaitokset ja liikelaitokset niin oikealla kuin vasemmalla ovat luopuneet taloudellisesti kannattamattomasta vuokraustoiminnasta.

Tämä vapaiden markkinoiden vuokra-asuntopoistuma on ollut niin suuri, että kunnallinen asuntotuotanto ei yksin riitä sitä mitenkään korvaamaan. Kaiken lisäksi ovat olleet vielä asuntohallituksen keskenään ristiriitaiset laatu- ja hintatasomääräykset, jotka ovat aiheuttaneet sen, että kaupungista ja rakentajista johtumattomista syistä rakennushankkeet ovat viivästyneet. Nämä ovat myös niitä syitä, jotka on otettava huomioon ja muistettava, kun keskustellaan nimenomaan Helsingin ja pääkaupunkiseudun asuntopulasta.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila ilmoitti säälivänsä hallituksen porvarillisia puolueita. Minä pyytäisin kuitenkin ed. Anttilaa katsomaan peiliin ja lukemaan nimenomaan valiokunnan mietintöön liitettyjä keskustan eriäviä mielipiteitä. Eikö niitä lukiessa tule vähän sääli mieleen, koska ne ovat pelkästään hylkäyksiä, täynnä negaatioita, mutta ei yhtään ainutta myönteistä, positiivista vaihtoehtoa, jolla asuntotuotantoa ja kuntien liikkumavaraa, itsenäistä päätäntävaltaa, luopumista alistamisvelvollisuuksista kehitetään? Tässä mielessä minusta vastalauseet todella ovat säälin arvoisia.

Ed. Kokko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean vain ed. Vallille, että meillä olivat käsiteltävinä hallituksen esitykset, jotka koskettivat nimenomaisia kohtia rakennuslaissa, etuustolaissa ja lunastuslaissa. Niiden kohdalta on nyt kysymys käsitte-lyssä, eivät mut toimenpiteet tällä hetkellä.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Maapakettilakien käsittely eduskunnassa on ollut vaiherikasta. Ed. Kalima ilmaisi äsken saman asian sanalla "hankala", mikä sekin on osuva. Yhteenvetona voi todeta, ettei hallituksella ole ollut eikä vielä nytkään näytä olevan selkeää linjaa kyseessä oleviin lakiesityksiin. Tätä osoittaa muun muassa ed. Aittoniemen puheenvuoro, jossa hän tuo sinänsä hyviä reunaehtoja, mutta epäilen, saadaanko niitä läpi tulevissa ensi viikon neuvotteluissa. Mutta tätä osoittaa myös se, että ministeri Bärklund on hallituksen esityksen jälkeen tehnyt monenlaisia muutosesityksiä kyseisiin lakeihin. Lopulta esimerkiksi lunastuslakiin otettiin täysin tuntemattomilla perusteilla 58 kuntaa, joiden maanomistajat joutuvat nyt todella eriarvoiseen asemaan lainsäädännössä. Pidän tätä varsin kummallisena ja outona ratkaisuna.

Kun itse satun olemaan Oulun seudulta, joka joutuu tähän luetteloon, voi kysyä hallituksen edustajilta, miksi Oulun seudulla esimerkiksi Haukiputaalla tarvittaisiin maan arvonnousun leikkausta mutta kaupungin itäisessä naapurikunnassa Muhoksella ei taas tarvittaisi. Pidän hyvin erikoisena myös sitä, että perustuslakivaliokunta ei saanut käsitellä erikseen tätä lainmuutoksen kohtaa. On valitettavaa, että nykyisen eduskunnan enemmistö tietoisesti haluaa nakertaa perustuslaillisia perusoikeuksiamme.

Sosiaalidemokraattien pitkäaikainen tavoite on toki ollut kansalaisten tiedossa. Puolueen tavoitteena on ollut vuosikymmenet tiukentaa oleellisesti maankäyttöä ja yksityistä omistusoikeutta. Monella ovat muistissa ministeri Ahteen yritykset kaavoittaa koko maa soineen ja kumpareineen silloisella rakennuslakiesityksellä. Nimenomaan keskustan eduskuntaryhmän vastatoiminnalla ministeri Ahteen esitykset onnistuttiin panemaan ros-koriin, ja ne ovat nyt tulleet osin toisen ministeriön kautta ja toisessa muodossa esille, niin kuin hyvin tiedämme näitten lakiesitysten yhteydessä.

Kokoomus on saatu mukaan myös yksityisen omistusoikeuden kaventamiseen. Varsin omituista on, että hallitus yrittää saada maapakettilakeja läpi vetoamalla kuitenkin asuntopoliittikkaan. Tänäinkin monissa aiemmin hallituspuolueitten taholta käytyissä puheenvuoroissa on vedottu asuntopoliittikkaan. Ed. Joenpalo mielestäni aivan oikein totesi, että näillä ei ratkaista asuntopoliittisia ongelmia. Olen sitä mieltä, että näillä laeilla ei käytännössä ole juuri mitään tekemistä todellisten asuntopoliittisten ongelmien kanssa.

Lakien käsittelyn yhteydessä on kiistatta osoitettu se, että esimerkiksi raakamaan osuus asuntojen kokonaishinnasta on keskimäärin korkeintaan 2 prosenttia. Voi olla eroja, ja nimenomaan pääkaupunkiseudulla saattaa syntyä tilanteita, joissa raakamaan hinnan kokonaisvaikutus on korkeampi, mutta nämä ovat todella poikkeuksia, joita pitäisi käsitellä myöskin poikkeuksina. (Ed. Valli: Siksi ne 58 kuntaa ovat siellä!) — Niin, mutta näiden 58 kunnankin sisällä on tavattomia eroja, kuten ed. Valli varsin hyvin tietää.

Kun kyseisillä laeilla ei pyritäkään vaikuttamaan rakentajien, kiinteistönvälittäjien keinoitteluihin, voi perustellusti todeta, ettei hallituksen esitys johda siltä osin toivottuihin tuloksiin, että näiden voimaantulon jälkeen asuntojen hinnat alkaisivat laskea. Tällaista ei pidä yrittää edes kansalaisille uskotella.

Hallituksen olisi vähintäänkin tässä yhteydessä vastattava kysymykseen, joka täällä on jo kyllä esitettykin, tai hallituspuolueitten edustajien suuressa salissa pitäisi vastata tähän kysymykseen: Miksi ei gryndereitten maankauppapolitiikkaan haluta nykyistä enemmän lainsäädännöllä puuttua ja miksi ei nykyisinkään voimassaolevia lain suomia mahdollisuuksia esimerkiksi pääkaupunki-seudulla haluta käyttää? Miksi mieluummin halutaan ryhtyä pienten tonttien omistajien oikeuksien leikkaamiseen? Miksei heille haluta pakkolunastetusta maasta tulevaisuudessa edes hallitusmuodon takaamaa täyttä korvausta antaa, vaan leikataan seitsemän vuoden hinta välistä pois? Kun nyt halutaan leikata kaavoituksen lisäksi muu maan arvonnousu, loukataan uudella periaatteella ehdottomasti syvemmin kuin koskaan aikaisemmin pienomistajien oikeuksia tässä maassa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on hoitanut huonosti asuntopolitiikkaa. Asunto-ongelmat ovat vain pahentuneet, kun hallituksen toteuttama talouspolitiikka on epäonnistunut. Vaihottasevajeongelma kasvaa koko ajan. Se on tähän mennessä pakottanut korot korkealle, ja asuntojen ostajat ovat joutuneet maksumiehiksi. Sen sijaan, että hallitus on nyt kritiikittömästi ja ilman oikeudenmukaisia perusteita valinnut joukon paikkakuntia, joilla raakamaan arvoa leikataan muka asuntopoliittisilla perusteilla, sen olisi tullut vihdoinkin ryhtyä tekemään sellaisia asuntopoliittisia ratkaisuja, joilla asuntojen hankkimista helpotetaan. Ed. Dromberg: Mitä ne ovat? — Täällä on kysytty juuri sitä, mitä ne ovat. Voin vastata, että keskusta on esittänyt eri yhteyksissä moneen kertaan vaihtoehtoja, mm. asuntokaupan leimaveron poistamisesta ensiasunnon hankkijoilta, asuntolainojen korkojen verovähennys-oikeuden omavastuun poistamista, vuokra-asuntolainojen korkotuen huomattavaa lisäystä, asumisoikeusasumisen kunnollista ja nopeaa, laajaa kehittämistä, pahiten velkaantuneiden asuntovelallisten velanhoidokustannusten helpottamista erityisillä korkotukilainoilla jne., ed. Dromberg.

Mitä tulee maapolitiikkaan, keskustan mielestä parempi vaihtoehto on pakkotoimien sijasta edistää kuntien vapaaehtoista maan hankintaa. Haluan tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että ympäristöministeriön parlamentaarinen kaavoitus- ja rakennusneuvosto myös yksimielisesti esittää tämantapaisia ratkaisuja, siis vapaaehtoisia toimia pakkotoimien sijasta. Tällöin käyttökelpoisia keinoja ovat kunnille asuntotarkoitukseen myytävän maan vapauttaminen satunnaisen myyntivoiton ja luovutusvoiton verotuksesta, kunnan kanssa tehtävien maanvaihtojen vapauttaminen leimaverosta ja kuntien maan hankinnan korkotukijärjestelmän ulottaminen uusiin maakauppoihin jne. Meillä on jo nyt käytössä olevia instrumentteja, jotka valitettavasti loppuvat, koska monet niistä ovat olleet määräaikaaisia.

Arvoisa puhemies! Muutamat asiantuntijat ovat lausuneet, että maapakettilait ovat yhteiskuntapoliittisena suunnitelmana tällaiseen ala-arvoiset. Haluan yhtyä näihin lausuntoihin ja todeta, ettei mitään muuta nyt ole tehtävissä kuin hylätä sekä lunastuslain muutos että etuostolain ja rakennuslain

muutokset, kuten keskusta vastalauseessaan perustellusti esittää.

Arvoisa puhemies! Ed. Anttila ehdotti 10) asian, ehdotuksen laiksi etuostolain muuttamisesta, pöydälle panemista. Haluan kannattaa ed. Anttilan ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

11) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 103/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ehdotan, että 11) asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! On tietysti mahdollista, että asioita lykätään ja siirretään, ei siinä mitään. Erityisesti näiden käsittelyt sopivat lähinnä heinänteoko aikaan eduskunnassa.

Haluaisin todeta, että kysymyksessä on hyvin tärkeä maa- ja asuntopoliittinen kysymys ja lainsäädäntö. Asunnon hinta muo-

dostuu maanomistuksesta, kaavoituksesta ja luovutuksesta. Ja nimenomaan kunnan omistaman maan kaavoitus ja luovutus on tehtävä niin, että sillä on asuntopoliittisesti myönteisiä vaikutuksia. Tässä suhteessa kunnan rooli on keskeinen. Myös aluerakentaminen on otettava sillä tavalla esille, että perustavoitteet täyttyvät maan luovutuksen kautta.

Tässä on erityistä vain se, että aikaisemmin ed. Isohookana-Asunmaa puhui ihan tärkeistä yksittäisistä asioista, mm. leimave-roista, asumisen koroista ym. Totta kai asuntopoliittikka on laaja kokonaisuus. Mutta on mielenkiintoista, että itse perusasiaan ei saisi puuttua, vaan ilmeisesti pitäisi maan ansiottoman arvonnousun erityisessä suojeluksessa lunastaa nämäkin rahat, mitä muilla tavoilla voitaisiin hankkia. Kyllä maapoliittikka on hyvin tärkeä asia, ja edullisen rakentamiseen saanti on asuntopoliittikan onnistumisen perusedellytys. Keskustapuolue paljastaa tässä raadollisuutensa eli ansiottoman arvonnousun erityisen suojeluksen kaikkia asuntopoliittikan etuja ja asunnontarvitsijoiden etuja edelle.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Juuri siitä syystä, kuten ed. Rajamäki totesi, että asia on hyvin tärkeä ja kun ed. Aittoniemi on tehnyt reunaehdotuksia, jotta hänkin saa lisää aikaa, niin kannatan ed. Anttilan ehdotusta siitä, että tämäkin asia jäisi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

12) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 157/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kaipaili lisää aikaa, ja hänellä nimenomaan on reunaehdotja. Tämän asian kohdalta ehdotan, että se pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Täällä joko kuullaan väärin, tai todennäköisesti, halutaan kuulla väärin. Minä en ole pyytänyt mihinkään lisääaikaa, koska reunaehdot on lueteltu jo puolitoista kuukautta sitten siinä vaiheessa, kun keskusteltiin hallituspuolueiden välillä olevasta kompromissista. Minä en siis tarvitse mitään lisääaikaa. Vaikka koko paketti vietäisi ensi yön aikana läpi, minulla ei ole sitä vastaan mitään. Olisi mukava, etteivät keskustalaiset niin harhautuisi raiteiltaan, vaan pysyisivät edes vähän asiassa.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi kuitenkin sanoo, että neuvotteluja tullaan käymään, niin haluan auttaa häntä ja kannattaa ed. Anttilan ehdotusta, niin että tämäkin asia jää pöydälle.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

13) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi pysäköintivirhemaksulain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 37

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Saari: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva asia on hyvin miniasia juuri käsiteltävinä olleisiin verrattuna. Tämä liikennevaliokunnan mietintö, joka nyt on ensimmäisessä käsittelyssä, koskee nimittäin hallituksen esitystä n:o 37 pysäköintikiekkon käyttöön ottamisesta Suomessa.

Pysäköintikiekko on aika vaatimaton muovista tai pahvista valmistettu laite, johon aikarajoitetulle pysäköintipaikalle autonsa jättävä autoilija voi asentaa nähtäväksi sen kellonajan, jolloin hän autonsa on tuolle pysäköintipaikalle jättänyt, ja jättää tämän laitteen autonsa kojelaudalle niin, että pysäköinninvalvoja voi ulkopuolelta todeta sen ajan, minkä auto on paikalla seissyt.

Useimmissa Euroopan maissa pysäköintikiekkojärjestelmä on käytössä. Valiokunta asiaa käsitellessään totesi, että se on monelta kannalta hyvä ja tärkeä asia käyttöön otettavaksi. Sillä on kaupungin tai kunnan kannalta merkittäviä etuja, koska sillä voidaan aikarajoitettua pysäköintiä edistää ilman, että kaupungin tarvitsisi tehdä investointeja maksullisten pysäköintipaikkojen rakentamiseen. Myös autoilijan kannalta sillä on etua, koska sillä voi ilman erillistä maksua pysäköidä tuollaiselle paikalle. Se edistää taikka helpottaa valvontaa ja varmistaa sen, että kierto aikarajoitetuilla pysäköintipaikoilla, erityisesti asiakaskäyttöön tarkoitetuilla aikarajoitetuilla pysäköintipaikoilla, lisääntyy.

Hallitus esittää, että laki tulisi koko maassa voimaan koskien kaikkia aikarajoitettuja pysäköintipaikkoja niin, että kiekkon käyttö olisi kaikilla tällaisilla paikoilla pakollinen. Siinä muodossa ehdotukseen sisältyy kuitenkin myös aika negatiivisia tekijöitä.

Tässä muodossa se todellakin tulisi koko maassa voimaan koskemaan myös sellaisia paikkakuntia ja alueita, missä sen käyttöön ei merkittävästi olisi tarvetta. Se aiheuttaisi autoilijoille tilanteen, jossa he tulisivat aikamoisten sanktiouhkien alaisiksi sellaisissa tapauksissa, joissa he eivät tuntisi tätä menettelytapaa tai heillä ei olisi pysäköintikiekkoa mukanaan. Jotta he voisivat kellonajan kiekkonsa asentaa, se edellyttää myös autoilijalta, että hänellä on autossaan tai muuten mukanaan aina oikeassa ajassa oleva toimintakykyinen kello.

Myös joillakin aikarajoitetuilla pysäköintialueilla, missä aikarajoitus on hyvin lyhytaikainen, esimerkiksi 5—10 minuuttia, olisi suuria ongelmia kiekkon tekniikasta johtuen, koska siihen olisi hyvin vaikea niin tarkasti pysäköinnin alkamisajankohtaa asentaa nähtäväksi. Käytännössä hyvin lyhytaikaisilla pysäköintipaikoilla sitä olisi erittäin vaikea käyttää. Myös moottoripyörän osalla tulee kyseenalaiseksi, mihin moottoripyöräilijä pyöränsä pysäköidessään tuon kiekkon asettaisi.

Asiaa tutkiessaan liikennevaliokunta hyvin yksimielisesti päätyikin sellaiseen ratkaisuun, että kiekkon käyttöönottoesitys sinänsä on perusteltu, mutta sitä ei voida toteuttaa hallituksen esittämässä muodossa, vaan niin, että pysäköintikiekkon käyttöpakko olisi aina osoitettava liikennemerkissä. Tätä vaatimustaan valiokunta perustelee vielä sillä, että asianomaisten maakunnissa, missä tälle aliallisesti ottaen ei ole kovin suurta tarvetta, on vaikea tätä tilannetta muistaa. Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että pysäköintikiekkon käyttöpakkomerkki asennettaisiin mahdollisimman lähelle sitä paikkaa, johon auto pysäköidään.

Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta yksimielisesti esittää, että tämä lakiesitys hyväksyttäisiin niin muutettuna, että 28 a §:n 1 momentti kuuluisi: ”Jos pysäköinnin enimmäisaikaa on liikennemerkkein rajoitettu, autoa ei saa pysäköidä ilman pysäköintikiekkoa, jos kunta on päättänyt ottaa pysäköintikiekkon käyttöön kunnan alueella. Kiekkoa

ei kuitenkaan käytetä maksullisella pysäköintipaikalla ja pysäköintikiekon käyttövelvollisuus on liikennemerkein osoitettava.”

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

14) Hallituksen esitys n:o 71 kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys n:o 73 uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto ulkoasiainvaliokunnalta ja valtiovainvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! On vähän hankalaa, kun näin tärkeä laki tulee eduskuntaan perjantai-iltana näin myöhään, ja erityisesti olisi tietysti odottanut, että asianomainen ministeri olisi ollut tämän esittelemässä. Sehän tiedetään, mistä tämä johtuu, mutta eihän se tietysti täällä olevia kiusaa.

Toiseksi haluan todeta sen, etten minä sen paremmin kuin edustamani eduskuntaryhmä halua tehdä tähän lakiin liittyvästä keskustelusta sen paremmin eduskuntasalissa kuin valiokunnassakaan sen tyyppistä, että se loukkaisi tiettyjä vähemmistöjä, aiheuttaisi hankaluuksia yksittäisten ihmisten suhteissa toisiinsa ja yleensäkin, että keskustelusta tulisi mitenkään raaka ja repivä. Tämä on yksi laki lakien joukossa, joita käsitellään

eduskunnassa, ja se tulee tietysti käsitellä sillä arvokkuudella, joka lainsäädäntöön ja lainsäädännön kehittelyyn liittyy. Näin siitä huolimatta, että tulen tässä esityksessäni varsin kriittisesti tarkastelemaan eräitä Ahvenanmaan itsehallintolain muutoksen kohtia, mutta tähän on tietysti kansanedustajan oikeus. Nämä ovat minun ja todennäköisesti myös eduskuntaryhmämme näkemyksiä tässä asiassa, ja luonnollisesti tyydymme ja pakkokin on tyytyä eduskunnan enemmistön tahtoon, kun tätä asiaa eduskunnassa enemmälti käsitellään.

Ahvenanmaan itsehallintolaki on tullut voimaan vuonna 1920, ja Kansainliiton — näin ainakin papereissa kerrotaan — sanotaan vuonna 1921 siunanneen sen. Voimassaoleva laki on vuodelta 1951 ja sitä on muutettu ainakin vuosina 1975 ja 1985.

Jo alkuperäisen itsehallintolain mukaan tapahtui niin, että kantasuomalainen tuli muukalaiseksi omassa maassaan, toisin sanoen eräs osa Suomen valtakuntaa sai sen tyyppisen autonomian, itsehallinnon, jossa sen ulkopuolelta olevien henkilöiden oikeudet muodostuivat varsin vähäisiksi ja ovat vuosien ja vuosikymmenien aikana entisestään vähentyneet. Tehdyt muutokset alkuperäisen lain jälkeen ovat lisänneet tuota muukalaisasemaa kantasuomalaisen osalta ja todennäköisesti, vaikka minulla ei ole henkilökohtaisia kokemuksia, vaikuttaneet myös siihen suuntaan, että suomalaisesta ja suomen kieltä puhuvasta on tullut toisen luokan kansalainen Ahvenanmaan mannerjalustalla. Itse en ole siellä koskaan käynyt. Olen valmis sinne menemään, kun sellaista aikaa tulee, ja kokeilemaan tämän asian omakohteisesti, mutta todennäköisesti asia ainakin osin pitää paikkansa.

Jo voimassaolevat lait ovat ristiriidassa sekä Etykin säännösten että eräiden ihmisoi-keussopimuksiin liittyvien säännösten kanssa. Voimassaolevat sopimukset jo nyt, mutta erityisesti tämän itsehallintolain hyväksymisen jälkeen ovat ristiriidassa myös mahdollisesti tulevan Eta-sopimuksen kanssa. Se asia on todettu jo kyllä myös ulkoasiainvaliokunnassa, kun Eurooppa-integraation selonteosta on keskusteltu. Ahvenanmaan osalta tulee tiettyissä asioissa olemaan ongelmia, jotka jokainen voi lukea Eurooppa-integraatiota koskevista selostuksista.

Kuitenkin asia on niin, että kun Suomi on

joskus sopinut tietyistä säännöistä, tietystä itsehallinnosta, siinä on pysyttävä ja sopimuksia noudatettava, ja Suomi on tunnetusti maa, joka noudattaa sopimuksia. Se on tietysti ihmisarvoista ja kunnioitettavaa. Kuitenkin on todettava, että nämä nyt tämän lakiehdotuksen kautta tulevat muutokset loukkaavat suomalaista sekä suomalaisen ihmisoikeutta. Siitä ei minun näkemykseni mukaan päästä mihinkään.

Herra puhemies! Menen itse asiaan seuraavaksi. Olen poiminut Ahvenanmaan itsehallintolakiesityksestä, jonka kehittelyä olen seurannut aika pitkään, kun sitä on kehitelty hallituksessa, muutamia sellaisia kohtia, jotka tiukan karsinnan jälkeen ovat jääneet käteen sillä tavalla, että me emme voi näitä muutoksia tältä osin hyväksyä. Osaan näistä ministeri Vistbacka on tehnyt varauksen, osaan niistä ei ole tehnyt syystä, jota en lähde tässä selittelemään. Ehkä ilmapiiri on ollut sellainen, että siihen ei ole ollut tietyllä tavalla mahdollisuuksia.

Ensimmäinen kohta, johon kohdistan kritiikkini, on kotiseutuoikeus, tämän esityksen 6 ja 7 §. Tämä erityisesti koskee sitä, että suomalainen nainen avioituu ahvenanmaalaisen miehen kanssa. Voimassaolevan lain mukaan nainen saa kotiseutuoikeuden avioitumisen kautta, mitä on pidettävä tietysti perusteltuna ja inhimillisenä. Itsehallintolain muutoksen jälkeen myös aviovaimo joutuu odottelemaan kotiseutuoikeutta viisi vuotta ja silloinkin perusteena kotiseutuoikeuden saamiselle on tyydyttävä ruotsin kielen taito, suomalaisella naisella omassa maassaan.

Tietenkin jos uskollisesti nuo viisi vuotta on Ahvenanmaalla puhuen suomen kieltä ja ehkä jossain määrin joutuen sen johdosta toisen luokan kansalaisen asemaan, voisi saada kotiseutuoikeuden, mutta jos ei sitten osakaan ”tala svenska”, ei opi ruotsin kieltä, ei sitten ihmeelläkään sillä tavalla tyydyttävästi kuin laki tarkoittaa, elää koko loppuikänsä muukalaisena omassa maassaan eli Ahvenanmaalla, ellei maakuntahallitus tee asiasta lain sallimaa tietyllä tavalla poikkeuspäätöstä. Mahdollisuus on tietysti tehdä sen mukaisesti, kuin laki sanoo, myös poikkeuspäätökset eli poiketa pääsäännöksistä. Tämä on asia, jota en voi ymmärtää.

Sitten puutun hiukan suomenkielisen lapsen oikeuteen saada koulutusta. Wienin Etykin seurantakokouksen tammikuussa 1989

hyväksymän loppuasiakirjan Yhteistyö inhimillisen toiminnan eri aloilla 63) kohdan mukaan osanottajavaltiot huolehtivat siitä, että kaikille tarjotaan mahdollisuus kaikenmuotoiseen ja -tasoiseen kasvatukseen ilman mm. kieleen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää. Tätä vahvistaa kohdan 69) määräys saada oman kulttuurinsa opetusta mukaan lukien vanhempien lapsilleen välittämä kieli.

Sen mukaan kuin itsehallintolakia olen lukenut, tällaista mahdollisuutta ei suomalaisella lapsella Ahvenanmaalla ole, ja se on tällöin Wienissä 1989 tehdyn Etykin loppuasiakirjan säännösten vastainen. Ei ole järjestetty mahdollisuutta suomenkieliselle lapselle osallistua koulutukseen omalla kielellään. Minä katson, että tämä on puute silloin, kun suomalainen elää suomalaisella maankamaralla.

Kohtana kolme lakiesityksen 63 §:n kruunun perintö: Sen mukaan vakinaisesti Ahvenanmaalla asuneelta henkilöltä, joka kuolee ja jolla ei ole perillisiä, jäävä perintö jää Ahvenanmaan maakunnan omistukseen. Tämä asia on aivan oikein, mutta en ymmärrä tähän liittyen sitä, että jos tämä Ahvenanmaalla vakinaisesti asunut henkilö omistaa tontin tai omaisuutta Kärsmäen kunnassa, niin tämä Kärsmäen kunnassakin sijaitseva omaisuus jää Ahvenanmaan maakunnan omistukseen. Näin asian olen tulkinut ja muistan näin olevan myös lain perusteluissa. Siis sen omaisuuden käsittelyn, joka on Ahvenanmaalla, ymmärrän täysin, koska se liittyy itsehallintoon aivan sopuisasti, mutta en ymmärrä sitä, että Ahvenanmaa autonomian ja itsehallinnon kautta siirtää omistusoikeuttaan myös mannermaalle. Tämä ei ole vastavuoroisuutta.

Kohdaksi neljä otan tasoitusperusteen, lain 45—48 §:n. Alun perin oli tarkoitus, että valtion budjetista lasketaan 0,48 prosenttia tulopuolelta lainat poisluettuna markkamääräisenä summana Ahvenanmaalle annettavana tasoituksena, joka vastaisi 600—700 miljoonaa markkaa vuodessa. Tasoitusperusteen lähtökohta on laskettu 0,45 prosenttiin esityksessä. Tämä asia on ehkä ja ilman muutakin hyväksyttävä, en minä sitä tarkoita, mutta kun katsotaan lakiesitykseen liittyviä seuraavia pykäläiä, niistä selvästi ilmenee se, että tasoitusperustetta voidaan laskea vain sillä perusteella, jos Ahvenanmaan maakunta

ottaa Suomen valtiolle siellä kuuluvia tehtäviä suorittaakseen ja näin ollen sen kulut lisääntyvät ja vastaavasti Suomen valtion vähenevät. Mutta kun luetaan seuraavaa pykälää, tämä koskee myös eräitä muita asioita, mikä tarkoittaa sitä, että jos Ahvenanmaalla halutaan elintasoja korottaa ja lisätä menoja Ahvenanmaan maakunnan hyväksi, tämä on myös korotuserusteena tasoitusrahalle. Toisin sanoen jos ahvenanmaalaiset lisäävät maakunnassa kulujaan, suomalaisten velvollisuus maksaa Ahvenanmaalle lisääntyy koko ajan sitä myötä, mikä tapahtuu hyvin helposti, mutta takaisinpäinmeno ei ole mitenkään muuten mahdollista kuin siten, että valtio siirtää siellä olevia toimintavelvoitteitaan maakunnalle, mikä on ymmärrettävää. Se siis on suksi, joka liikkuu vain yhteen suuntaan, mutta ei juuri toiseen suuntaan.

Sen vuoksi tällaisen tasoituserusteen hyväksyminen siltä pohjalta, mikä laissa on puuttumatta prosenttiin, on epäilyksenalaista. Nämä perusteet ovat erittäin vaaralliset. Muutaman vuoden kuluttua nämä saattavat olla 0,7 prosenttia, joskus 1 prosentti riippuen siitä, kuinka Ahvenanmaalla asuvat ahvenanmaalaiset katsovat elintasonsa tarvitsevan kulujen lisäystä.

Kohta viisi on asevelvollisuus, tämä vanha juttu, jossa ministeri Vistbackasta on tehty Ahvenanmaan puolustusministeri; kaikenlaista huulenheittoa on ollut vakavalla asialla. Minä katson, että itsenäisen kansakunnan kansalaisella tulee olla velvollisuus puolustaa omaa maataan. Ahvenanmaalaisella ei ole tätä velvollisuutta omaa autonomiaa saartaan eikä koko valtakuntaa kohtaan. Heillä ei ole asevelvollisuutta. Pykälän, joka sitä säätelee, toteutuminen on kiinni siitä, että valtakunnan välillä sovittaisiin tietyistä järjestelyistä, jolloin asevelvollisuus tietyiltä osin astuisi voimaan. On yritetty moneen kertaan valtion taholta päästä sopimukseen maakuntahallituksen kanssa tällaisen lain tekemisestä, mutta se on aina jäänyt. Sama pykälä on edelleen tässä laissa ja se tulee aina jäämään. Sitä sopimusta ei koskaan saada aikaan. Ahvenanmaalaiset eivät koskaan tietämäni mukaan ole palvelleet puolustusvoimissa. Ehkä joku on palvelut, mutta yleistä asevelvollisuutta heille ei tule.

Toisin sanoen kantasuomalaisten on puo-

lustettava valtioperusteella myös Ahvenanmaata, mutta ahvenanmaalaisilla ei ole siihen velvollisuutta. En tiedä, mikä militaristinen näkemys tämä nyt sitten on, mutta minä en jaksa omilla aivoillani ymmärtää tämän tyyppisiä järjestelyjä, ja tämä herättää pahaa verta. Pitää olla velvollisuus myös valtakunnan puolustamiseen, jos kerran nautitaan valtakunnasta etuja.

Kohta kuusi liittyy liikenneministeriön alaen. Se on kauppamerenkulun väylää koskeva kysymys. Uuden esityksen mukaan kauppamerenkulun väylästä määräisi Ahvenanmaan maakuntahallitus kuultuaan ensin Suomen viranomaisia. — Herra puhemies! Tässä vilkuttelee valo. Lopettelen kyllä aivan lähiaikoina. En kovin paljon ylitä puheaikaa. — Ei ole hyväksyttävää, että Ahvenanmaa määrää, mistä suomalaiset kauppamerenkulun alukset kulkevat. Ne joutuisivat kiertämään Ahvenanmaan ehkä kaukaakin. Pitää olla sillä tavalla, että Suomi määrää siitä, mutta kuulee Ahvenanmaan maakuntahallitusta. Näinpäin on oikein.

Sama liittyy ilmaliikenteen lupamenetelyyn. Ilmaliikenteen lupamenettelyssä valvontajärjestelmää Ahvenanmaalla käsitykseni mukaan ei ole. Ilmailuhallitus huolehtii siitä, mutta tiettyjen lupien osalta tämän hallituksen esityksen mukaisesti lupamenettely siirtyisi Ahvenanmaan yksinomaisuudeksi. Näistä asioista liikenneministeri on jättänyt varauman, ja niistä tulemme myös tietysti tiukemmin pitämään kiinni.

Minä lopetan puheenvuoroni aivan heti, ehkä hieman töksähtäen. Yksi minuutti on jäljellä, tai se on jo tainnut mennä. Totean, että Suomessa on muitakin vähemmistöjä kuin Ahvenanmaalla asuvat. En sekoita heitä suomenruotsalaisiin, eikä minulla ole ahvenanmaalaisia eikä suomenruotsalaisia vastaan mitään. He ovat hienoa väkeä. Se on eduskunnassakin nähty enkä sekoita heitä keskenään. Nyt puhun Ahvenanmaasta.

Suomessa on sekä saamelaiset että mustalaiset, ikävä sanoa, ed. Jansson — järjestys mustalaiset ja saamelaiset ehkä sopisi paremmin — ja sitten ahvenanmaalaiset. Saamelaiset ja mustalaiset ovat Suomessa jääneet ehdottomasti ala-arvoiseen asemaan siihen verrattuna, miten täällä kohdellaan ahvenanmaalaisia, ja se suuntaus, joka tämän lain kautta nyt korostuu ja jatkuu, menee kohtuuttomuuksiin. Sitä ei voida hyväksyä.

Herra puhemies! Niiden varaumien lisäksi, jotka antavat tietysti voimakkaamman pohjan pyrittäessä tämän lakiesityksen muuttamiseen, tulemme myös perustuslakivaliokunnassa ja muissa valiokunnissa, missä tämä asia on esillä, voimakkaasti pyrkimään niiden kohtien muuttamiseen, joista äsken olen perustellusti kantani esittänyt.

Ed. Jansson: Herr talman! Man får det inte själv sämre av att någon annan får det bättre. Jag sätter i grunden värde på rdm. Aittoniemis sakliga inställning till de här frågorna och de 6—7 punkter han för sin del ville debattera och återkomma till. Den debatten har jag inget behov att nu ge mig in på, de är för övrigt frågor som alla är behandlade och alla besvarade. Tids nog får också landsbygdspartiets företrädare tillfälle att yttra sig i grundlagsutskottet, där ju den här typen av frågeställningar hör hemma om man anser att de inte är tillräckligt utredda i propositionen. I korthet skall jag ändå nämna att inställningen från Åland i förhållande till andra minoriteter av dem som rdm. Aittoniemi nämnde har alltid varit positiv, vi har från åländsk sida alltid stött initiativ som stöder minoriteters ställning. Som exempel kan jag nämna att vi noggrant följer behandlingen av den s.k. samelagen nu. Den behandlingen är minst sagt besvärlig, men jag kan försäkra att stöd från Åland kommer också i den frågan.

Herr talman! "Oss till gagn och ingen till skada" var mottot när förnyelsen av självstyrelselagen 1978 gick in i den slutliga och avgörande fasen. Eftersom det skulle leda alldeles för långt att gå in i den långa beredningsprocessens olika skeden och när regeringen redovisar dem på ett föredömligt sätt i propositionen, skall jag i denna remiss uppehålla mig vid två teman:

1) Vad kan man åstadkomma ifall lagförslagen godkänns och

2) Vad krävs för att lagförslagen skall godkännas? Med andra ord skall jag försöka blicka in i framtiden med alla de risker det medför.

Regeringen föreslår en totalrevidering av självstyrelselagen väl medveten om att alla problem inte kan lösas med politiska beslut. Man bör alltså inte hysa en övertro på lagstiftningens möjligheter.

De övergripande målen med självstyrelsen

är två: Dels garantera landskapets befolkning dess svenska språk, kultur och lokala sedvänjor, dels göra det möjligt för befolkningen på Åland att själv ordna sin tillvaro inom gränserna för landskapets statsrättsliga ställning. Dessa goda mål skall lagstiftningen främja. Men naturligtvis skall dessa målsättningar genomsyra också annan verksamhet. Lagen som sådan åstadkommer ju ingenting. Avgörande är hur man tar till vara de möjligheter lagen ger, eller hur de som utövar den offentliga makten ordnar tillvaron för befolkningen.

All offentlig makt utgår ju från folket. Den offentliga makten utövas under lagarna. Förslaget till självstyrelselag slår fast att den offentliga makten skall följa ett nordiskt demokratiskt mönster såsom redan nu är fallet. Resten inom självstyrelsen ankommer på den egna folkerepresentationen att sköta.

Propositionen innehåller förslag om fördjupning, förstärkning och modernisering av självstyrelsen. I lagstiftnings- eller normgivningsmakten kommer detta till uttryck så att alla de cirka 40 rättsområden, som enligt gällande självstyrelselag hör till landstinget blir kvar på lagtinget med undantag för ett, samt överförs från riksdagen till lagtinget mera än tio nya rättsområden när lagen träder ikraft. Härutöver kommer lagtinget genom lag att kunna tilldelas lagstiftningsbehörigheten helt eller delvis inom tio nya rättsområden, där behörigheten nu ankommer på riksdagen.

Inom den offentliga förvaltningen sker motsvarande utvidgning. Dessutom införs nya omgångsformer i förhållandet till riksmyndigheterna som dels markerar och stärker landskapets ställning av part i förhållande till riksmyndigheterna, dels ger landskapet möjligheter till påverkan i angelägenheter som rör Åland, men som handläggs av statlig myndighet. Ett exempel nämnde rdm. Aittoniemi beträffande inrättande av nya farleder, dock så att hans beskrivning blev litet bakvänd.

Det föreslås ett förfarande med samtycke, samråd, hörande, yttranden och direkt samarbete i förvaltningsfrågor, vilka tillsammans med utvidgad autonom lagstiftningsbehörighet ger möjligheter och ställer krav på dem som utövar den offentliga makten under självstyrelselagen.

Härutöver ingår i lagförslaget markeringar

av den åländska befolkningens särförhållanden av närmast symbolisk natur, allt i syfte att stärka identiteten.

Alla dessa åtgärder syftar till att gagna Åland och dess befolkning utan att skada någon. Jag skall ge några exempel:

— Befolkningen själv skall få bestämma om användningen av Ålands flagga på åländska fartyg och farkoster. Det råder ju som vi vet flaggfrihet i landet sedan 1980. Ett annat exempel:

— Den egna befolkningen skall få bestämma om hyror och hyresregleringar och det avser blott och bart att ge befolkningen bostad, frågan är politiskt komplicerad.

— Rätten att lagstifta om socialvården syftar till att förlägga beslutanderätten så nära vårdtagaren som möjligt.

— Övertagandet av lagstiftningsbehörigheten om fornminnena, arkivväsendet och radio- samt televisionsverksamheten har inga andra än identitetsbevarande funktioner.

Samma filosofi går igen beträffande de rättsområden, som kan överföras till lagtinget på dess begäran med beslut av riksdagen.

Inom förvaltningen tar sig förslagen konkreta uttryck så att samtycke av landskapsmyndighet kommer att krävas för vittbärande åtgärder inom Åland t.ex. som vi hörde i fråga om inrättande av nya farleder, alltså samtycke från åländsk myndighet. Samråd förutsätts t.ex. inför betydande valutapolitiska åtgärder från statens eller statsorgans sida om effekterna kan få särskild betydelse för Åland och i fråga om inkomstförhandlingar för lantbrukare och fiskare. Härutöver förutsätts kommunikation mellan landskapets och statens myndigheter i en lång rad angelägenheter vilket tillsammans med normalt formfritt umgänge mellan kolleger klarlägger landskapets ställning av part.

Förnuftigt och sakligt använda skulle dessa instrument inte vara till skada för någon.

Mitt svar på första frågan blir: den offentliga normgivningen, dvs. lagar och andra författningar, skall kunna anpassas till befolkningens behov utgående från vad folket finner att är bäst för dem och det så nära dem som träffas av normerna som möjligt. Vi strävar med andra ord till att lägga oss så nära den europeiska demokrati-standarden som möjligt. Den lyder ju: "The government of the people by the

people". En litet svåröversatt definition till nordliga språk.

I detta har inlästs drag av diskriminering eller förtryck. Tyvärr får jag säga, därför att det är en obegåvad slutsats. Ålands självstyrelse innehåller skyddsmekanismer för ett minoritetsfolk. Alla minoriteter, oberoende av om det gäller språkliga, etniska eller religiösa minoriteter, behöver skydd för bevarande av sin identitet. Skyddet är inte till för att förtrycka någon utan är avsett att skydda dem som omfattas av det. Till denna del har den åländska lösningen fungerat bra.

Det är min förvisning att betydande element ur den är gångbara såväl i som utanför Europa. Särskilt i Europa med mycket flera folk än stater och med minoriteter i alla länder, utom möjligen Island och Portugal, går regionernas Europa mot en ny vår.

Och så till den andra frågeställningen: Vilka är kraven för att lagförslagen skall godkännas?

Formellt handlar det nu om lagstiftning i förstärkt grundlagsenlig ordning. Såväl självstyrelselagen som ändringarna i jordförvärvslagen skall behandlas av två riksdagar med val emellan. Därtill krävs bifall av Ålands landsting. De avgörande besluten i både riksdagen och i landstinget kräver kvalificerad majoritet.

För riksdagens del är det på sin plats att påminna om att en mätare på en rättsstats demokratiska nivå är hur minoriteter bemöts och behandlas. Regeringen röstade inte när propositionen avläts. Reformen är förutsatt i den nuvarande regeringens regeringsprogram. Oppositionspartierna här i riksdagen har övervägande uttalat sig till förmån för reformen. För detta vill jag tacka regeringen och kollegerna här i kammaren.

Materiellt är fortsättningen inte problemfri. Propositionens förslag till ekonomisk ordning för landskapet innehåller enligt min mening inte garantier för sådana tillräckliga ekonomiska resurser som ger Ålands lagting en reell budgetmakt för att förverkliga folkets vilja, dvs. ändamålen med självstyrelsen. Regeringen har på denna punkt bemött sparsamhet med snålhet i en sådan omfattning, att jag idag till riksdagen inlämnat en lagmotion, som ansluter sig till propositionen, där jag föreslår ändring av den paragraf i förslaget till självstyrelselag som avser att

ge budgetmakten ett reellt innehåll. Skälen är i korthet följande:

1) I den kommitté, i vilken ingick representanter även för Ålands landsting vars förslag ligger till grund för regeringens föreliggande proposition nr 73, föreslog statens representanter den ändring av reglerna för landskapets ekonomiska ordning som ingår i propositionen. Från åländsk sida hade man önskat få egen skattelagstiftning och skatteförvaltning för att uppnå större rättvisa och för att till historien förpassa de fruktlösa diskussioner, som också nu förs därom huruvida Åland är en närande eller tärande del av landet.

Förslaget från statens representanter i Ålandskommittén blev också kommitténs enhälliga beslut med avräkningsgrunden 0,48 procent.

2) Den arbetsgrupp, som justitieministeriet därefter tillsatte med uppdrag att på grundval av Ålandskommitténs betänkande och avgivna utlåtanden uppgöra förslag till ny självstyrelselag för Åland, föreslog likaså enhälligt avräkningsgrunden 0,48 procent.

3) Till grund för ovanstående förslag låg utfallet av de ekonomiska avräkningarna mellan riket och Åland under åren 1978—1982 vilka med tillämpning av det föreslagna nya ekonomiska systemet motsvarar en avräkningsgrund om 0,48 procent.

Under åren 1983—1989 har, såsom redovisas i propositionen, till Åland för självstyrelsens behov överförts lägre belopp än vad det nu föreslagna avräkningsssystemet skulle ha inneburit. Skälen redovisas också i propositionen. Framför allt har beredningen av självstyrelselagen inverkat på de årliga ekonomiska uppgörelserna, men också de övriga redovisade faktorerna har påverkat utfallet. Inom självstyrelseorganen på Åland har man nöjt sig med detta i väntan på ett nytt mera ändamålsenligt och rättvist system. Man har hållit en låg ekonomisk profil enligt principen att sparsamhet är en dygd.

När regeringen i sin proposition nu föreslår avräkningsgrunden 0,45 procent, har förslaget till denna del mottagits med besvikelse och uppfattas allmänt som ett löftesbrott i förhållandet riket — landskapet.

Hoppet står därför nu till grundlagsutskottet, där jag är övertygad om att denna proposition och motionen genomgår en grundlig, grundlagsenlig och uttömmande

behandling i höst för att i god tid före valet föreläggas riksdagen och då i en utformning som även Ålands landsting kan godkänna.

Motsatsen, herr talman, riskerar att ställa till med en sådan skada som vi alla rimligtvis vill undvika.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mietin tässä koko ajan kohteliasta vastausta ed. Janssonille. Totean, että hän puheenvuorossaan aika ansiokkaasti kierteli kaikki esille ottamani asiat ja aivan oikein totesi, että näistä asioistahan keskustellaan sitten perustuslakivaliokunnassa. Olen sitä mieltä, että ei ole mitään merkitystä, jos me näkemyseroista lähdemme täällä väittelemään. Olen siis tyytyväinen. Toivon, että perustuslakivaliokunta tosiaan paneutuu asioihin sillä tavalla, että kun tässä salissa tehdään lopullista päätöstä, niin kaikki voisivat olla asiaan tyytyväisiä, myös kantasuomalaiset.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahvenanmaan maanhankintalain muutoksiksi ei koske Ahvenanmaan valtio-oikeudellista asemaa. On kysymys maan sisäisestä politiikasta, on kysymys Suomen kansalaisten tasa-arvosta ja tasavertaisuudesta. Tämän ja näiden lakien kohdalla on kysymys oikeudenmukaisuudesta ja kohtuullisuudesta. Siksi niitä on voitava ja saatava arvostella ja niistä avoimesti keskustella.

Lakien tarkoitus on turvata ahvenanmaalaisen kieltä ja kulttuuria. Onkin tällöin kysyttävä, onko Ahvenanmaalla kieli ja kulttuuri ollut uhattuna voimassaolevan lainsäädännön aikana. Tähän voi antaa vain yhden vastauksen. Ei ole. Ahvenanmaan omaa kulttuuria ja sen kielen säilymistä on turvannut nykyinenkin itsehallintolaki täydellisesti. Tästä voimme saada selvitystä, jos ei muuten, mm. Ahvenanmaan työryhmän muistiosta ja sen oheen liitetyistä tilastoista.

Mutta Ahvenanmaan kielen ja kulttuurin säilymistä ovat edesauttaneet myös mm. tämän eduskunnan säätämät lait. Palautan mieliin, ettei ole montakaan kuukautta siitä, kun eduskunta hyväksyi Ahvenanmaalle lain, joka poisti aiemmin vaaditun suomen kielen taidon sanotussa maakunnassa toimivilta lääkäreiltä, hammaslääkäreiltä, optikoilta, farmaseuteilta jne. Kun suomen kieltä

puhuvat kansalaiset eivät voi enää saada Ahvenanmaalla alkeellistakaan palvelua suomen kielellä, ei lääkärinhoitoa, ei apteekkipalvelua eikä muita peruspalveluja, ei ole pelkoa siitä, että mikään uhkaisi ruotsin kielen ylivoimaa Ahvenanmaalla nykyisenkään lainsäädännön vallitessa. Eli haluan vielä korostaa, että Ahvenanmaan erityisaseman pohjana oleva kotipaikkaoikeus nykyisessä muodossaan on taannut ja takaisi tulevaisuudessakin Ahvenanmaan maakunnan säilymisen ahvenanmaalaisten käsissä.

En tämän lain kohdalta tässä käsittelyssä puutu hallintokysymyksiin enkä talouskysymyksiin, vaan tuon esiin vain muutaman polttavimman ongelman, jotka liittyvät tavallisen kansalaisen oikeuksiin.

Ensinnä haluan tuoda esiin perintöoikeuden eli lakiesityksessä esitetty perintöön perustuvien saantojen rajoitukset, joita nyt tullaan tiukentamaan. Tiedän, että Ahvenanmaalta Kanta-Suomeen muuttaneille henkilöillekin tämä on ollut katkera pykälä. Mielestäni tätä pykälää pitäisi vielä muuttaa ja miettiä.

Mutta vielä suurempi kysymys on kotiseutu-oikeuden saaminen, jota nyt ratkaisevalla tavalla kiristetään. Vaatimuksiin on liitetty uusi edellytys, ruotsin kielen tyydyttävä taito. Mielestäni tämä on järkyttävä vaatimus. Kun on kysymys saman maan kansalaisuudesta, ei ihmisen oikeus kotipaikkaan saa riippua asuinalueen hallintokielestä. Kotiseutu-oikeus on tärkeä oikeus. Se on mm. pohjana elinkeinon harjoittamiselle. Sen saamisen pohjaksi ei saa alistaa mielivaltaista kielitutkintoa.

Me suomalaiset olemme ylpeitä länsi-eurooppalaisesta oikeusjärjestelmästä, mutta mikä länsi-eurooppalainen lainsäädäntö estää kansalaisia saamasta kotipaikkaoikeutta omassa maassaan kielen perusteella silloin, kun on kysymys saman maan kansalaisista. Ei ed. Janssonin mainitsema eurooppalainen demokratiakaan tätä hyväksy. Olisi mielenkiintoista nähdä, mitä sanoisi Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien tuomioistuin tästäkin pykälästä, jos asia alistettaisiin kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Ilmeisesti tulemme näkemäänkin tämän ratkaisun.

Hallituksen esityksessä rajoitetaan entisestään Ahvenanmaalla asuvien ja kotiseutu-oikeutta vailla olevien henkilöiden oikeutta

hallita maata. Nyt ehdotetaan maan ostoon ja maan vuokrauksiin rajoituksia siten, että ei edes määräalaa tai kuolinpesän kautta hankittua oikeutta voida käyttää ilman maakuntahallituksen lupaa. Jos muualta tulleet ihmiset ovat tähänkin saakka olleet toisen luokan kansalaisia, niin mielestäni hallituksen esitys pahentaa tilannetta ratkaisevasti.

Herra puhemies! Hallituksen esityksestä on kaukana kansalaisten tasa-arvo, tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus. Minun käsitykseni näistä arvoista on toisenlainen. Minun vakaumukseni estää säätämästä tällaisia lakeja. Olenkin sitä mieltä, että hallituksen esityksiä olisi kansalaisten kohdalla ratkaisevasti muutettava. Olemme Euroopan yhdenytymisen kynnyksellä ja meidän olisi tältäkin osin siirryttävä Ahvenanmaan kohdalla avoimempaan ja tasa-arvoisempaan politiikkaan.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Jag vill fästa mig vid tre punkter i riksdagsledamot Kärhäs anföran-
de, som i och för sig i övrigt var förtjänstfullt.

För det första är det skäl att konstatera att självstyrelsen för Åland tillkom utan att ålänningarna begärde det. Det var resultatet av andras beslut, av starkare krafter vilja. Ålänningarna anpassade sig till systemet och tycker att det nu är bra.

För det andra som en följd av detta: Hela självstyrelsesystemet är som jag nämnde till för att skydda den minoritet i Finland av människor som bor på Åland, just dem som flyttar till Åland för att bo där. Jag talar aldrig om förtryck, det är t.o.m. farligt att tala om diskriminering, även om vi känner till att alla minoritetssystem i Europa är mera eller mindre diskriminerande. Den åländska modellen är diskriminerande i liten utsträckning av det enkla skälet att grundlagarna i Finland naturligtvis också gäller på Åland, men de intressen som man med självstyrelsen för Åland vill skydda, de är starkare än de intressen riksdagsledamot Kärhä nämnde.

För det tredje: Också från åländsk sida ser vi fram emot en prövning av de här frågorna i Europadomstolen. Vi har ingenting att skämmas för, vi är inte rädda för någonting utan vi vill som sagt lägga oss så nära den europeiska normen det bara är möjligt. Så när jag också tror att den typen av ärenden

kommer dit så ser vi fram emot handläggningen av dem.

Ed. Rehn: Herr talman! Regeringen har efter en utdragen, alltför utdragen beredning äntligen avlatit förslaget till ny självstyrelselag för Åland till riksdagen. Den här propositionen var egentligen klar att ges redan vid jultiden för ett halvt år sedan, men har tydligen berett stora svårigheter att faktiskt få hit. Jag tror att det är viktigt att vi minns att den är en del av Harri Holkeris regeringsprogram och jag hoppas verkligen att rdm. Kärhä inte höll ett gruppanförande för samlingspartiet, för det skulle kanske kunna vara litet pinsamt för statsministern.

Beredningen har varit grundlig och skett i samråd med representanter för Åland. Propositionen motsvarar i mycket resultatet av de förhandlingar som har skett, förutom på en väsentlig punkt. Det gäller den ekonomiska avräkningsgrunden, det procenttal som ligger till grund för beräkningen av det belopp staten skall betala till Åland för bestridande av självstyrelsens kostnader. Det är värt att notera att de skattebelopp som inflyter till staten från Åland under en lång följd av år varit klart större än den summa Finland erlagt tillbaka till Åland.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå den njugghet regeringen visat när den frångått den procentsats om 0,48 av statens inkomster minskat med låneupptagningen, som överenskommits mellan företrädarna för Finland och Åland. Regeringen har sänkt procentsatsen till 0,45, vilket givit upphov till oro på Åland för huruvida den kommer att räcka till på lång sikt för att täcka självstyrelsens kostnader. Svenska folkpartiet har vid flera tillfällen uttalat sitt stöd för den överenskomna procentsatsen 0,48 och efterlyst en generösare inställning från statsmakters sida. Det är bra att rdm. Jansson har lämnat in en lagmotion i den här frågan.

Det bör finnas beredskap i riksdagen att justera procentsatsen uppåt i det fall att man från åländsk sida kan visa att det finns skäl för det här. Även statsminister Holkeri har antytt en sådan möjlighet vilket givetvis är väldigt bra.

Herra puhemies! Hallitus on pitkään, liiankin pitkään, venähtäneen käsittelyn jälkeen vihdoinkin antanut eduskunnalle esityksen

Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Itsehallintolain uudistus kuuluu Harri Holkerin hallituksen ohjelman mukaisesti toteuttaviin uudistuksiin, ja sen uumoiltiin saapuvan eduskuntaan jo viime joulun tienoilla. Käsittelyä on kuitenkin pitkitetty siinä määrin, että perustuslakivaliokunnalle varmaankin tuottaa ylimääräisiä vaikeuksia lain monipuolinen käsittely syksyn kuluessa. Onneksi tähän vielä on kuitenkin riittävästi aikaa.

Vieläkin todella haluaisin muistuttaa siitä, että tämä oli yksi tärkeitä kohtia Harri Holkerin hallitusohjelmassa, joten toivon todellakin, että ed. Kärhän puheenvuoro ei ollut tarkoitettu minkäänlaiseksi ryhmäpuheenvuoroksi. Se olisi aika piinallista pääministerille.

Lain valmistelu on tapahtunut tiiviissä yhteistyössä Ahvenanmaan maakunnan edustajien kanssa. Sen vuoksi esitys vastaa käytyjen neuvottelujen tuloksia yhdellä ainoalla tärkeällä poikkeuksella. Tämä koskee valtion varoista maksettavaa tasoitusmäärää, prosenttilukua, jonka mukaan valtio korvaa maakunnan itsehallinnosta aiheutuvat kustannukset.

On syytä todeta, että Ahvenanmaalta Suomen valtiolle tulevat verovarot ovat monen vuoden aikana olleet huomattavasti korkeammat kuin Suomen Ahvenanmaalle maksama rahamäärä. Tätä taustaa vastaan on vaikea ymmärtää hallituksen osoittamaa nihkeyttä poiketessaan Ahvenanmaan ja valtion edustajien sopimasta prosenttiluvusta 0,48 muuttaen sen 0,45:een. Tämä on herättänyt selvää huolestuneisuutta Ahvenanmaalla. On kyseenalaista, miten pidemmällä tähtäimellä nämä varat tulevat riittämään itsehallinnon kulujen kattamiseen.

Ruotsalainen kansanpuolue on useaan otteeseen lausunut tukensa sovitulle 0,48 prosentin luvulle ja peräänkuuluttanut anteliaampaa suhtautumista valtion taholta. On aivan hyvä, että ed. Jansson on tehnyt asiasta lakialoitteen. Mikäli perustuslakivaliokunnassa kuultavat asiantuntijat pystyvät osoittamaan, että korkeammalle prosenttiluvulle löytyy selviä perusteita, on eduskunnan tehtävä vastaavat muutokset. Pääministeri Holkeri on myös väläyttänyt tämän kaltaisia ajatuksia, mikä olisi ihan hyvä.

Ahvenanmaan itsehallinto muodostaa vähemmistösuojan. Sen lähtökohtana on Ahvenanmaan ensimmäinen itsehallintolaki

vuodelta 1920 ja kansainväliset sopimukset, joista merkittävin on Kansainliiton päätös vuodelta 1921. Näihin kaikkiin sisältyvät myös ne kysymykset, joita ed. Kärhä nosti esiin. Jo silloin sovittiin kansainvälisesti kotipaikkaoikeudesta ja muistakin faktoista, jotka nyt ovat mukana lainsäädännössä.

Päätöksen tarkoituksena on taata Ahvenanmaan väestölle ruotsin kielen ja oman kulttuurin suoja. Päätöstä on Suomi sitoutunut seuraamaan niin kansainvälisesti kuin suhteessa Ahvenanmaan omiin kansalaisiin. Sen vuoksi on melko käsittämätöntä, että Ahvenanmaan itsehallintoa ja sen kulmakiviä arvostellaan jopa vastuulliselta poliittiselta taholta. Arvostella tietenkin saa, mutta on kysymys siitä, mitä kysymyksiä tässä arvostellaan. Hallituspuolueet ja niiden jokainen kansanedustaja edustavat tätä vastuuta. Sen kaltaisten hyökkäysten sieto vaikeuttaa kansainvälistä uskottavuuttamme, josta esimerkkeinä lehdistön reaktiot ulkomailla, viimeksi Norjassa.

Euroopan nopeassa kehityksessä, jossa aikaisemmin tukahdutetut vähemmistöongelmat voimakkaasti ovat nousemassa pinnalle, jossa väestöryhmien keskeiset vastakkaisuudet lisääntyvät ja on jopa aseellisten selkausten vaara, olisi Suomen voimakkaasti markkinoitava Ahvenanmaan mallia toimivana esimerkkinä siitä, kuinka vähemmistökysymykset voidaan hoitaa. Myös suomenruotsalainen malli voisi olla käyttökelpoinen määrättyissä tapauksissa. Kiinnostusta on Euroopassa osoitettu ratkaisumallemme kohtaan, ei vähiten Euroopan neuvoston piirissä. Myös Suomeen saapuvat delegaatiot ja omat Itä-Eurooppaan matkaavat lähetystömme ovat melkein poikkeuksetta joutuneet käsittelemään juuri näitä kysymyksiä ja erittäin myönteisessä mielessä.

Ahvenanmaan malli on toimiva ratkaisu maille, joissa vähemmistöt asuvat maantieteellisesti selkeästi rajatulla alueella. Suomenruotsalainen malli taas on käypä alueilla, missä eri vähemmistöryhmät ja kansallisuudet asuvat yhdessä enemmistön kanssa, aivan niin kuin Suomessa. Ratkaisumallit on luonnollisesti tehtävä räätälintyönä paikallisia olosuhteita vastaaviksi. Ongelmia ei suinkaan pystytty yksinkertaisesti vain poistamaan, mutta ainakin niiden käsittely olisi ehkä helpompaa.

Herra puhemies! Suomella on hyvä kan-

sainvälinen maine maana, joka pyrkii rauhaan ja ongelmien rauhanomaisiin ratkaisuihin. Suomen uskottavuus tältä osin riippuu kuitenkin paljolti siitä, miten hyvin olemme itse hoitaneet oman maamme vähemmistöongelmia. Sen vuoksi on Ahvenanmaan itsehallintolakesitystä eduskunnassa käsiteltävä ymmärtämyksen ja anteliaisuuden hengessä.

Herr talman! Finland har ett internationellt gott rykte som ett land, som eftersträvar fred och fredliga lösningar på konflikter. Finlands trovärdighet på den punkten förutsätter emellertid att vi också inom vårt land själva har skött minoritetsproblemen bra.

Därför bör förslaget till ny självstyrelselag för Åland behandlas i riksdagen i en anda av både förståelse och generositet.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta ed. Rehnille, että näkemykseni mukaan Ahvenanmaasta ja ahvenanmaalaisista ei voida puhua vähemmistönä lainkaan. Sen sijaan suomenruotsalaisista, jotka asuvat Suomen mantereella, voidaan perustellusti puhua vähemmistönä.

Toisekseen haluan lausua sen, että Ahvenanmaan mallia ei voida markkinoida missään, koska kansainvälinen suuntaus kulkee kokonaisuudessaan toiseen suuntaan, ja tulemme, kuten puheessani mainitsin, huomamaan tämän. Meillä tulee olemaan vaikeuksia Eta-sopimuksen yhteydessä Ahvenanmaan mallista. Siitä on, niin kuin sanoin, ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa aivan lyhyt lausuma. Tässä tulee vaikeuksia. Ei sellaista voida tarjota malliksi, jonka kohdalla suuntaus on päinvastainen kansainvälisesti tänä päivänä.

Sitten haluan vielä lausua tasoitusperusteista. Mainitsin, että tämä on suksi, joka liikkuu vain yhteen suuntaan: "Tasoituserustetta on korotettava, jos — — 2) itsehallinnon tarkoitusten toteuttaminen aiheuttaa olennaisia lisäkustannuksia; 3) maakunnan hallinnolle muuten aiheutuu huomattavia menoja, joita ei ole otettu huomioon tätä lakia säädettäessä." — Siis liikkumavara on toiseen suuntaan täydellinen, toiseen suuntaan vain näennäinen. — "Tasoituserustetta on alennettava, jos valtakunnalle on siirtynyt maakunnalle kuuluvia hallintotehtäviä ja maakunnan menot ovat tämän vuoksi vähentyneet."

Tämä viimeksi mainittu eli tasoitusperusteiden laskeminen on kiinni realiteeteissa. Sen sijaan kaksi aikaisemmin mainitsemaani kohtaa ovat epämääräisiä, ja niihin voidaan sitoa minkälaisia Ahvenanmaalla esitettäviä menoja hyvänsä. Tämä on suksi, joka liikkuu vain yhteen suuntaan eli siihen suuntaan, että valtakuntaa tullaan rokottamaan merkittävästi tulevaisuudessa ylimääräisillä menoilla.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lohduttaa ed. Rehiniä sillä, että puheenvuoroni ei ollut ryhmäpuheenvuoro, vaan puhuin omasta vakuumuksestani, ja se on hyvin selkeä vakuutus tässä asiassa. Mikäli eduskunnassa syntyy näiden lakien osalta äänestys, tulen äänestämään vastaan. Mutta olen täysin vakuuttunut, että kokoomusryhmästä valtaosa on lakien takana.

Olen hyvin tarkkaan tutkinut, mitä Harri Holkerin hallituksen ohjelmassa Ahvenanmaan itsehallintolaista on mainittu. Siellä on mainittu, että tätä lakia tullaan muuttamaan, mutta ei ole mainittu suuntaa. Yhtä hyvin se voisi olla hyvin avoimeen, ihmisystävälliseen suuntaan menevä laki kuin tämä kiristävä ja tiukentava laki.

Ed. Björkstrand (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi puhui kansainvälisistä suuntauksista, siitä on sanottava, että kehitys Itä-Euroopassa esimerkiksi kulkee nimenomaan siihen suuntaan, josta ed. Rehn puhui.

Mitä sitten tulee siihen kysymykseen, millä tavalla hallituksen esitys on sopusoinnussa tämän päivän kansainvälisiin sopimuksiin nähden, siinä on otettava huomioon ei ainoastaan nykyinen kansainvälinen suuntaus, vaan sen lisäksi jo olemassaolevat kansainväliset sopimukset. Mielenkiintoista on tietenkin arvioida, millä tavalla jo olemassaolevat vanhat kansainväliset sopimukset, jotka syntyivät tietyissä erittäin vaikeissa ristiriitatilanteissa, ovat sovitettavissa yhteen tiettyjen nykyisten trendien kanssa. Tästä kysymyksestä nimenomaan syntyy varmaankin keskustelua sekä eduskunnassa perustuslakivaliokunnassa että mahdollisesti myös kansainvälisissä yhteyksissä. Mutta mitään yksiselitteistä vastausta näihin kysymyksiin ei varmaankaan löydy.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Herr talman! När regeringen 1919 gav förslag till den första självstyrelselagen sade regeringen att "Åland och dess befolkning skall innanför Finlands gränser få en så vidsträckt självstyrelse som det bara är möjligt för ett område som inte är en självständig stat". Alltså för 71 år sedan. Därför är det tycker jag slöseri med tiden att resonera och diskutera i de termer rdm. Kärhä nu resonerar.

Vad gäller den ekonomiska ordningen rdm. Aittoniemi anför så läser han tyvärr paragraferna så att säga bak som fram. Det är inte skäl nu att gå in på detaljerna, men systemet är så noggrant reglerat att det som han befarar inte ens teoretiskt kan inträffa.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Lain yleistavoite on Ahvenanmaan itsehallinnon vahvistaminen. Ne asiat, joissa päätäntävältä nyt siirretään maakunnalle, ovat pääsääntöisesti sellaisia, joissa tiedot ja taidot hoitaa asioita ovat maakunnassa hyvät, ja näin ollen henkilökohtaisesti suosittelen päätäntävällän siirtoa esillä olevissa asioissa Ahvenanmaalle itselleen.

Ahvenanmaa alueena on erinomainen itsehallintoalueeksi. Täällä paljon puhetta herättänyt rahoitusperuste olisi todennäköisesti syytä nostaa 0,48 prosentin lukuun. Valiokuntakäsittelyn aikana on kuitenkin seurattava tarkasti Euroopan kehitystä, ettemme joudu vaikeuksiin yhdentyvän Euroopan säännösten kanssa.

Muutamit yksityiskohdat tarvitsevat ehkä jonkin verran hiomista myös valiokuntakäsittelyn aikana. Ehkä vaikeus saada kotiseutuoikeus avioitumisen kautta on esimerkki jonkin asteisesta yliherkkyydestä. Jotain olisi ehkä syytä sanoa valiokuntakäsittelyssä suomen kielellä saatavista palveluista. Esimerkiksi terveydenhoitopalveluissa jollakin tavalla mielestäni tulisi turvata hoito myös suomen kielellä. Sen sijaan ruotsin kielen taitoa kotiseutuoikeuden saamisessa en pidä ongelmana. Henkilö, joka viisi vuotta Ahvenanmaalla on asunut, varmasti oppii riittävästi kieltä.

Herra puhemies! Ahvenanmaalaisista itsestään sanoisin, että he ovat itsenäinen ja oikealla tavalla ylpeä ihmisryhmä. Kun puhutaan pelosta, että tulevaisuudessa ulkomaalaiset ostaisivat kaikki maat Suomesta ja

Ahvenanmaalta, voin sanoa, etten tunne ahvenanmaalaisia, jotka olisivat valmiita myymään maataan, oli lakia tai ei. Ahneita ahvenanmaalaiset eivät ole. Uuden itsehallintolakisensa he ovat varmasti ansainneet.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Haluan todeta ruotsin kielestä sen, että Ruotsinmaalla on ollut 15:kin vuotta sellaisia suomalaisia, jotka eivät ole oppineet sanaakaan ruotsin kieltä. Me olemme nummisuutarin eskoja ja jukolan veljeksiä hiukan siinä mielessä. Toki tämä muuttuu, koska nämä juntit, joita minä edustan, häipyvät kuvasta pikkuhiljaa pois. Se on tietysti ymmärrettävää toisaalta. Kysymys on lähinnä siitä loukkaavasta tavasta, millä nyt lakia säädetään, siitä on kysymys eikä niinkään täysin käytännön ongelmasta.

Arvostan kyllä ed. Rauramon näkemyksiä asiasta. Hän puhuu ahvenanmaalaisena mökkiläisenä ja tunnettuna urheilupersonana ja muutenkin miellyttävänä ihmisenä. Varmasti hän on saanut sijan ahvenanmaalaisen sydämessä. Tässä mielessä ymmärrän hänen positiivisuuttaan. Mutta hän on varmasti vilpiton muutenkin, eikä hänen puheensa tuonut esille mitään sellaisia, ettei niihin voisi valtaosin yhtyä.

Ed. Jansson: Herr talman! De kränkningar av människorättigheter som rdm. Aittoniemi gång på gång åberopar är fullständigt teoretiska, de är inte större än de kränkningar som förekommer överallt av det enkla skälet att grundlagarna i Finland gäller också på Åland. Den som vill flytta till Åland får göra det, den som vill flytta därifrån får göra det, den som vill bo där får göra det osv. Det är precis fritt fram att välja hur man vill ha det.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto ulkoasiainvaliokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

16) Hallituksen esitys n:o 76 laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 41 §:n muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 78 laiksi Punkaharjun luonnonsuojelualueesta

18) Hallituksen esitys n:o 79 laiksi Haapasuon ja Syysniemen sekä Ruunaan luonnonsuojelualueista

19) Hallituksen esitys n:o 80 laiksi Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueesta

20) Hallituksen esitys n:o 81 laiksi Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista

21) Hallituksen esitys n:o 82 laiksi Saaris-tomerén kansallispuistosta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

22) Hallituksen esitys n:o 83 laiksi ulkoilulain muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan

23) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1989 (K n:o 7)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ensi maanantain täysistuntoon

24) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7

ensi tiistain täysistuntoon

25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 (K n:o 3)

26) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4 (HE n:o 8)

27) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6 (HE n:o 59)

28) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE
n:o 12)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan
seuraava täysistunto on ensi maanantaina
kello 12.

29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 (HE
n:o 20)

Täysistunto lopetetaan kello 16.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin
